

Słowniczek tytułów i urzędów w Cesarstwie Bizantyńskim.

według „Byzantine bureaucracy and aristocracy”, „Oxford Dictionary of Byzantium” oraz „The imperial administrative system in the ninth century, with a revised text of Kletorologion of Philotheos” - Johna Bagnella Burrego (Veselina Sokolova).

Cesarskie tytuły

Były to najwyższe tytuły, zwykle ograniczone do członków rodziny cesarskiej lub kilku bardzo wybranych władców obcych, których przyjaźni cesarz sobie życzył.

Tytuły używane przez cesarzy:

- **Basileus** (βασιλεύς): gr. monarcha, suweren, który początkowo odnosił się do każdego króla w grekojęzycznych obszarach Imperium Rzymskiego. Herakliusz w 629 r. wprowadził ten tytuł w miejsce starego łacińskiego tytułu Augusta (forma grecka - Augoustos), i stał się greckim "cesarzem". Herakliusz stosował ten tytuł obok innych: autokrator (αυτοκράτωρ) oraz Kyrios (κύριος – „Pan”). Bizantyjczycy termin „basileus” stosowali wśród władców chrześcijańskich wyłącznie dla cesarza w Konstantynopolu, a królów Europy Zachodniej określali Regas, zhellenizowanej formy łacińskiego słowa rex („Król”). Forma żeńska **Basilissa** (βασιλισσα), przeznaczona dla cesarzowej stosowana obok innych określeń jak Eusebestate augousta („najbardziej pobożna Augusta”), Kyria („Pani”) lub **despoina** (żeńska forma „despotes”).
- **Porfirogeneta** (πορφυρογέννητος) – „urodzony w purpurze”: tytuł cesarzy oznaczający, że urodzili się w sali porodowej cesarskiego pałacu (zwanej Porfiry od wyłożonych płytami z porfiry ścian pomieszczenia), podkreślający ich prawo bez zastrzeżeń do tronu, np. Konstantyn VII Porfirogeneta (ur. 905 zm. 959).
- **Autokrator** (αυτοκράτωρ) – „ten kto rządzi sam”, od αὐτός i κράτος) jest greckim epitetem stosowanym do osoby, która sprawuje władzę absolutną, nieskrępowaną przez przełożonych. Tytuł wywodzący się od antycznego greckiego (stratega autokratora) stosowany do naczelnych dowódców wojskowych rzymskich (imperator) i bizantyńskich wyższych dowódców wojskowych (strateg autokrator) rozpowszechniony w VI w. (np. Belizariusza) i ponownie w ciągu wieków X i XI w. (np. Dawida Arianitesa jako stratega autokratora Bułgarii za Bazylego II, z uprawnieniami komendy nad innymi regionalnymi strategoi w północnych Bałkanach). Już cesarz Herakliusz stosował tytuł autokrator obok innych tytułów: Kyrios (κύριος – „Pan”) i Basileus. Tytuł Autokrator od początku wieku IX w. stał się tytułem władcy **Basileus [kai] autokrator** (βασιλεύς [καί] αυτοκράτωρ - „cesarz i autokrator”).

Tytuły używane przez rodzinę cesarską:

- **Despotes** (δεσπότης) – „pan”, „mistrz” - tytuł ten był wykorzystany od czasów Justyniana I dla uhonorowania synów panującego cesarza, oznaczający prawowitego następcę. W ostatnich wiekach istnienia Bizancjum, tytuł był przyznany młodszemu synom cesarzy (starszych synów zwykle honorowano tytułem współcesarza - symbasileis), jak również synów zięcia cesarza (gambroi). Podobnie jak Sebastokrator i kaisar tytuł despota to ściśle dworska godność, i nie powiązana z żadną funkcją wojskową, administracyjną lub uprawnieniami. Później przyznawany cudzoziemcom, np. Beli III z Węgier i rozpowszechniony na Bałkanach. Tytuł despotes nosili władcy np. Despotatu Epiru, Despotatu Morei czy Despoci Serbscy. Małżonka despota nosiła tytuł **despotissa** (δεσποτίσσα).
- **Sebastokrator** (σεβαστοκράτωρ) – „Czcigodny władca” tytuł stworzony przez Aleksego I Komnena jako kombinacja autokratora i sebastosa, tytuł; oznaczał tylko bliskie stosunki z cesarzem, w hierarchii bezpośrednio po despotes. Żeńską formą tytułu była **sebastokratorissa** (σεβαστοκρατόρισσα). Pierwszym obcokrajowcem nazywanym sebastokrator był Stefan Nemanjić z Serbii, który otrzymał tytuł w 1191 r. bułgarski arystokrata o imieniu Kalojan.
- **Kaisar** (καίσαρ) „Caesar”- początkowo, w późnym Cesarstwie Rzymskim, był używany przez wybranego podległego współwładcę i zamierzonego spadkobiercę. Urząd cieszył się szerokimi przywilejami, o wielkim prestiżu i władzy. Po utworzeniu przez Aleksego I tytułu sebastokratora (σεβαστοκράτωρ - połączenie tytułów sebastos i autokrator) Kaisar stał się trzecim na znaczeniu, a po utworzeniu przez Manuela I tytułu despotes - czwartym. Pozostał jednak tytułem o ogromnym znaczeniu, a przyznany był kilku wysokim wybitnym urzędnikom i tylko rzadko udzielany cudzoziemcom na Bałkanach np. książętom Vlachii, Serbii i Tessalii, czy Rogerowi de Flor przez Andronika II Paleologa. Żeńską formą był tytuł **kaisarissa** (καίσαροτισσα).
- **Nobelissimos** (νοβελίσσιμος) - od łacińskiego nobilissimus („najszlachetniejszy”): pierwotnie tytuł nadawany bliskim krewnym cesarza, podporządkowanym wyłącznie Cesarowi. Za Komnenów, tytuł był przyznany urzędnikom i zagranicznym dygnitarzom, pomniejszając jego status. W jego miejsce powstał w XI w. tytuł **Protonobelissimos** (πρωτονοβελίσσιμος), ale również jego ranga zaczęła się obniżać i został zastąpiony w XII w. przez bardziej dostojny tytuł **Protonobelissimohypertatos** (πρωτονοβελισσιμοὑπέρτατος); pod koniec ery Paleologów tytuł zanikł, a drugi był tylko prowincjonalnym urzędnikiem. Tytuł żeński to **nobilissima** (νοβελίσσιμα).
- **Kuropalates** (κουροπαλάτης) - curopalates lub curopalata (od łac. curopalatiis „opłata pałacu”) tytuł potwierdzony od czasów Justyniana I - urzędnik odpowiedzialny za prowadzenie cesarskiego pałacu, tytuł z wielkim prestiżem i władzą wynikającym z bliskości do osoby cesarza. Był przyznawany ważnym członkom rodziny cesarskiej, ale począwszy od XI w. ranga jego uległa obniżeniu; tytułem tym byli honorowani później wasalni władcy Armenii, Gruzji. Może był to również tytuł sądowy. Kobięcy tytuł żony kuropalatesa to **kouropalatisa** (κουροπαλατίσσα).
- **Sebastos** (σεβαστός) - „czcigodny” - grecki odpowiednik rzymskiego tytułu cesarskiego augustus. W Cesarstwie Bizantyńskim w oficjalnej tytulaturze zastąpił termin łaciński. Po przyjęciu w VII wieku terminu basileus jako głównego tytułu cesarskiego stracił na znaczeniu. Do jego przywrócenia przyczynił się cesarz Konstantyn IX Monomach (1042-1055). Później tytuł zaczął być przyznany członkom szlachty preferowanej przez cesarzy bizantyńskich. Jako odrębny tytuł pojawił się w drugiej połowie XI wieku za Aleksego I Komnena, który w wyniku reorganizacji starego systemu godności sądowych uczynił tytuł sebastos jako podstawę dla nowego zestawu tytułów pochodnych: **sebastokrator**, **protosebastos**, **panhypersebastos**, **sebastohypertatos**, **pans Sebastohypertatos**, **protopans Sebastohypertatos**, sygnalizujących bliskość rodzinną ich posiadaczy i był szeroko przyznany głównie członkom rządzącego rodu. W XII wieku sebastoi zostali podzieleni na dwie grupy: zwykłych sebastoi i gambroi sebastoi – członków rodzin arystokratycznych, związanych przez małżeństwo z krewnymi cesarskimi (gambros oznacza po grecku zięcia); później stał się najniższym z tytułów cesarskich, a w kolejnych wiekach był już tylko zarezerwowany dla dowódców jednostek etnicznych. Żeńska wersja tytułu - **sebastē**.
- **Zoste patrikia** (ζωστή πατρικία) - przepasana patrikia) - od IX-XII w. specjalny tytuł zarezerwowany wyłącznie dla kobiet, przyznany na całe życie pierwszym damom dworu Cesarzowej; inne kobiety nosiły jedynie kobiece tytuły swoich mężów. W hierarchii tytuł sytuowany bardzo wysoko przed magistrosem i po kuropalatesem. Zoste patrikia miała prawo do jądania przy cesarskim stole i odgrywała wybitną rolę w ceremoniach cesarskich, takich jak koronacja cesarzowej lub narodziny dziecka; przewodniczyła sądowi kobiet (ton gynaiikon).

Tytuły od VIII do XI wieku:

Wg Taktikonu Uspienskiego (842/843), Kletorologion Filotheosa (899 r.) oraz pism Konstantyna Porfirogenety (VIII- XI w.) w Cesarstwie Bizantyńskim poniżej cesarskich tytułów różniono dwie odrębne kategorie: - godności (**ἀξία**) albo - „godności wyrokiem” (**διὰ βραβείων ἀξία**), które były czysto honorowymi tytułami sądowymi i zostały przyznane przez udzielenie symbolu rangi i „dostojęstwa przez ogłoszenie” (**διὰ λόγου ἀξία**) – urząd przyznawany cesarskim orzeczeniem.

Te pierwsze zostały podzielone na trzy podkategorie, w zależności od tego, kto kwalifikuje się do nich. Istniały różne zestawy tytułów dla: - „brodatych” (**βαρβάτοι** od łacińskiego *Barbati*, czyli nie eunuchów), - eunuchów (**ἐκτομία**), i - kobiet.

Urzednicy państwowi zazwyczaj łączyli tytuły z obu głównych kategorii, tak że wysoki urzędnik byłby zarówno np. *magistros* (przyznany tytuł) oraz np. *logothetes tou dromou* (zwany dalej urzędem).

Tytuły „brodatych” (**βαρβάτοι** - nie eunuchów):

- **Proedros** (πρόεδρος) – „prezydent”, tytuł początkowo zarezerwowany dla eunuchów, w połowie XI wieku, stał się dostępny dla „brodaczy”; przyznawany wysokiej rangi urzędnikom dworskim i kościelnym ale również wojskowym. Tytuł był również nadawany kobietom, nazywano je wówczas **proedrissa** (προέδρισα).
W hierarchii kościelnej mianem *proedrosów* określano często biskupów a także metropolitów z racji przywództwa lokalnego kleru.
W XIII wieku określenie to zmieniło znaczenie i było stosowane tylko w stosunku do biskupów, którzy posiadali pod swoją jurysdykcją wakujące biskupstwa.
- **Magistros** (μάγιστρος) – we wczesnym Bizancjum *magister officiorum* był jednym z najwyższych rangą urzędników, ale jego obowiązki były stopniowo przejmowane przez innych urzędników aż w VIII w. pozostał tylko zaszczytnym tytułem, rzadko przyznawanym do X w. Na początku X w. było ich 12-tu, a najwyższy z nich ragnał to **protomagistros**. Później liczba osób obdarzonych tym tytułem wzrosła a godność stopniowo traciła na znaczeniu aż całkowicie zanikła w XII wieku. Żeński tytuł to **magistrissa** (μαγιστρίση).
- **Vestarches** (βεστάρχης) – „szef vestai”, wyższa godność honorowa w użyciu od końca X do początku XII w; najpierw dla wysokich rangą eunuchów, później przyznawany „brodatym” - wyższym oficerom i urzędnikom sądowym Konstantynopola. W hierarchii sytuował się pomiędzy tytułem *magistros* a *vestes*. Nowy tytuł **protovestarches** (πρωτοβεστάρχης - „pierwszy *vestarchēs*”) był przyznawany sędziom i notariuszom. Oba tytuły znikły na początku XII wieku.
- **Vestes** (βέστης) - wyższy tytuł sądowy stosowany w X i XI w.; najwcześniej potwierdzony za cesarza Jana I Tzimiskesa, przyznany eunuchom - *vestai* z tytułem *praipositos* oraz *brodatym* - *vestai* z tytułami *patrikios* lub *magistros*. Pod koniec XI w. jego znaczenie obniżyło się i był przyznawany niższymi rangą urzędnikom.
Aby przeciwdziałać tej dewaluacji, ustanowiono tytuł **protovestes** (gr *πρωτοβέστης* - „pierwszy *westes*”). Oba tytuły nie przetrwały panowania cesarza Aleksego I Komnena (1081/1118 r.).
- **Anthypatos** (ἀνθύπατος) – „prokonsul” początkowo najwyższa ranga dla namiestników prowincji a także Konstantynopola; po utworzeniu nowego systemu *themów* tytuł zastąpiony przez *stategów*, przetrwał zachowany w tytule nadzorców rezerw armii i spraw finansowych **eparchoi kai anthypatoi** oraz patrycjusz **patrikios kai anthypatos**. W IX wieku, stał się tytułem czysto honoryfikacyjnym. W celu zapobieżenia spadku jego rang ustanowiono w XI w. tytuł **protanthypatos** (πρωτανθύπατος - „pierwszy *anthypatos*”) oraz **disanthypatos** (δισανθύπατος – „dwukrotny *anthypatos*”) ale wszystkie zanikły przed końcem XII w.
Tytuł żeński **anthypatissa** (ἀνθυπατίσση).
- **Patrikios** (πατρίκιος) – „patrycjusz”, ustanowiony przez Konstantyna Wielkiego najwyższy tytuł honorowy, od Justyniana I nieco zdewaluowany, ponieważ cesarz dopuścił go dla wszystkich powyżej rangi *illustris*, czyli większości Senatu. Jest nadal jednym z najwyższych godności przyznanej wysokim rangą urzędnikom, w tym eunuchom i zagranicznym władcom; tytuł zanika w okresie Komnenów. Małżonka patrycjusza nosiła tytuł **patrikia** (πατρικία).
Tytuł **protopatrikios** (πρωτοπατρίκιος - „pierwszy patrycjusz”) potwierdzony jest na Wschodzie w latach 367 do 711 r.
- **Dishypatos** (δισύπατος) – „dwukrotny konsul”, godność honorowa, w IX -XI wiekach przeznaczona dla „brodatych mężczyzn” (**διὰ βραβείου ἀξία**) - czyli nie eunuchów. W hierarchii dość wysoko, pomiędzy tytułem *protospatharios* a *spatharokandidatos*. W samym Bizancjum tytuł zniknął przez koniec XI wieku, ale wciąż jest potwierdzony w XII w. w południowych Włoszech pod bizantyjskiej wpływem. W okresie Paleologów, a zwłaszcza po XIII w. *dishypatos* potwierdzony jest jako nazwisko, np. *Manuel Dishypatos*.
- **Hypatos** (ύπατος) – „konsul”, honorowa godność (wcześniej w związku z pełnieniem urzędu konsula) przyznana w późnym Cesarstwie Rzymskim, przetrwała aż do początku XII wieku. Po 541 r. uprawnienia zwykłego konsula otrzymywali tylko cesarze w momencie objęcia władzy. Tytuł honorowego konsula przyznawano zazwyczaj urzędnikom średniego szczebla w administracji i instytucjach podatkowych, którego oznaką był również przyznany dyplom. Pod koniec IX wieku był to jeden z niższych godności przeznaczonych dla „brodaczy” (czyli nie eunuchów), w hierarchii pomiędzy tytułem *spatharios* a *strator*. W XI wieku, ranga tytułu ponownie wzrosła na znaczeniu, najwyraźniej przewyższając stopniem *protospathariosa*, ale zniknął całkowicie w połowie XII wieku. Tytuł był podstawą tytułów: **anthypatos** (ἀνθύπατος - łac. *prokonsul*), **apo hypaton** (ἀπό ύπάτων - dosłownie: „spośród konsułów” tzn. *prokonsul* były *hypatos*, **dishypatos** („dwukrotnie *hypatos*”) oraz **hypatos ton philosophon** (ύπατος τών φιλοσόφων – „szef filozofów”) stojący na czele Cesarskiego Uniwersytetu w Konstantynopolu w wieku XI do XIV.
- **Illustris, illustrios** (ιλλούστριος) - najwyższy tytuł senatorów w późnym Imperium Rzymskim. Termin został użyty jako niejednoznaczny epitet dużo wcześniej, ale nabrał dokładnego technicznego znaczenia w ostatnim kwartale z IV w. Najpierw tytułem obdarzono głównych urzędników takich jak Prefekt Pretorianów, Prefekt Miasta, *Magister Militum*, *Konsułów*, i *Patrycjusz* a później wszystkich senatorów. W VI w. najważniejsi *illustres* byli nazywani *Gloriosi*. *Illustrios* nie był tytułem dziedzicznym, zapewniał pewne obowiązki i ceremoniał a był utożsamiany z tytułem *protospatharios*; przetrwał do XI w.
- **Protospatharios** (πρωτοσπαθάριος) – „pierwszy *spatharios*” tytuł przyznawany dowódcy *basilikoi spatharioi* (ochrony cesarza); w VIII-XII w. jedna z najwyższych godności sądowych, w hierarchii poniżej *patrikios* a powyżej *dishypatos*, udzielanych wyższym urzędnikom np. *logotetai* (dowódcy cesarskiego *tagmata*), *strategom themów*, wyższym urzędnikom sądowym i sprzymierzonym władcom. Tytuł *protospatharios* uprawniał również wstęp do Senatu.
W XI w. jego znaczenie gwałtownie spadło na 34 miejsce w hierarchii między *primmikerios* a *mezas archon*.
- **Spatharokandidatos** (σπαθαροκανιδιάτος) - tytuł utworzony z połączenia tytułów *spatharios* i *kandidatos* (strażników pałacowych w IV - VI w.) a od VII do XI w. średniej rangi godność sądowa; wśród godności przeznaczonych dla „brodatych mężczyzn” (czyli nie eunuchów) poniżej poziomu *dishypatos* a powyżej *spathariosa*.
- **Spatharios** (σπαθάριος - dosłownie „noszący miecz”), późno rzymski i bizantyjski strażnik pałacowy, również przy wyższych rangą oficerach i gubernatorach; przy cesarzu nosił tytuł *basilikoi spatharios*. Dowódcą imperialnej *spatharioi* był *protospatharios* („pierwszy *spatharios*”), który stał się odrębną godnością prawdopodobnie pod koniec VII wieku. W hierarchii *spatharios* usytuowany był powyżej *hypatos* a i poniżej *spatarokandidatos*. Tytuł przeznaczony dla tzw. „brodaczy”, dla eunuchów utworzono w 532 r. oddzielny tytuł *spatharokoubikoularios*. W V-VI wieku również tytuł sądowy w Konstantynopolu, od VIII w. traci swoje pierwotne konotacje militarne i staje się godnością czysto honorową; na początku XII wieku zanika.

- **Strator** (στράτωρ) - godność urzędników cywilnych i wojskowych średniego szczebla odpowiedzialnych za stajnie, później przyznano mu insygnia: klejnoty i złoty bicz; stosunkowo nisko usytuowana w hierarchii imperialnej: w Kletorologion (899 r.), zajmuje szóste miejsce od dołu, przed kandidatosem a poniżej hypatos.
- **Basilikoi protostrator** (βασιλικοί πρωτοστράτωρ) cesarski protostrator miał poczesne miejsce w ceremoniach cesarskich: - jechał obok cesarza w procesji lub podczas polowania, - niósł sztandar cesarza (flammoulon) w triumfalnych orszakach, - umieszczał cesarską włócznię na szyi ujętych do niewoli arabskich przywódców, oraz - wprowadzał zagranicznych wystanników.
- **Kandidatos** (κандιδάτος) - od łacińskiego candidatus, nazwany tak ze względu na ich białe tuniki; pierwotnie wybrana grupa strażników w wojsku i na cesarskim dworze; tytuł zaniknął w okresie Komnenów.
- **Mandator** (μανδάτωρ, od łac. „posłaniec”), był młodszym rangą urzędnikiem w środkowej epoce Bizancjum zatrudnionym na specjalne okazje, czasami z obowiązkami policyjnymi lub jako przewodnik dla zagranicznych wystanników. Zarówno **mandatores** i **basilikoi mandatores**, jak również **protomandatores** są potwierdzone od VII do XI wieku. Wydaje się, że zniknęły później zastąpione przez **tzousioi** (τζαούσιος) - od tureckiego Çavuş, czyli „kurier” „posłaniec”.
- **Basilikos mandator** (βασιλικός μανδάτωρ) - **mandatores** to korpus cesarskich posłańców do zadań specjalnych przy wszystkich wyższych urzędnikach cywilnych i wojskowych, takich jak strategoi w themach lub przy dowódcach tagmata; kierowany przez protomandatorsa (πρωτομανδάτωρ), urzędnika średniego szczebla. Basilikos mandator to cesarski posłaniec, zleceniodawca – urzędnik Trybunału, czwarty od dołu poziom w hierarchii między vestetor i kandidatos.
- **Vestetor** (βεστήτωρ), początkowo urzędnik cesarskiej garderoby, potwierdzony od VI w.; przed IX w. stał się honorowym tytułem przeznaczonym dla „brodatych mężczyzn” (nie eunuchów); trzeci najniższy urzędnik cesarskiej hierarchii, pomiędzy silentiariose a mandatore (również urzędnicy pałacowi).
- **Silentarios** (σιλεντάριος od łac. silentium) - pierwotnie grupa dworzan odpowiedzialnych za utrzymanie porządku (w tym uszanowania ciszy) w Wielkim Pałacu w Konstantynopolu w VIII - XI w., został przekształcony w zaszczytny ceremonialny tytuł sądowy. Drugi najniższy tytuł wśród godności zaszczytnych zarezerwowanych dla „brodatych mężczyzn” (czyli nie eunuchów). Po raz ostatni poświadczony jest w okresie panowania cesarza Nicefora II Fokasa (963-969 r.), a jak większość średnich rang tytułów bizantyńskich zniknął w wieku XI- XII w.
- **Stratelates** (στρατηλάτης - dowódca armii), często stosowany do świętych wojskowych, np. Teodora Stratelatesa. Tytuł potwierdzony od cesarza Justyniana I jako zaszczytny tytuł średniego szczebla; w rankingu obok apo eparchon („byłego prefekta”). Od VII w. jego prestiż maleje stając się czysto honorowym i nie przypisanym do żadnego urzędu, co skutkuje pojawieniem się tytułu **protostratelates** (πρωτοστρατηλάτης "pierwszy stratelates ") dla starszego bardziej dostojnego wśród całej grupy stratelatai. W wiekach X – XI tytuł stratelatai (potwierdzony dla dowódcy tagma w Azji Mniejszej) powrócił do swojego pierwotnego znaczenia wojskowego i przyznawany był starszym generałom, w tym dowódcom naczelnym Wschodu i Zachodu.

Tytuły eunuchów (εὐνοῦχοι, εκτομῖαι):

- **Proedros** (πρόεδρος) - W X. wysoki tytuł sądowy uprawniający do przewodniczenia Senatowi (ὁ πρόεδρος τῆς συγκλήτου). Termin proedros był często używany do określenia pierwszeństwa, np. proedros notarioi dla protonotarios. W XI w. tytuł przyznany był powszechnie, kiedy to został otwarty dla nie eunuchów. Dla odróżnienia wyższych rang utworzono tytuł **protoproedros** (πρωτοπρόεδρος – „pierwszy proedros”). **Protoproedros dikaspoloi** to pierwszy proedros sędziów. Tytuł proedros zanikł w połowie XII wieku.
- **Vestarches** (βεστάρχης) – wyższa godność honorowa w użyciu od końca X do początku XII w. przyznawana eunuchom; w hierarchii pałacowej, między tytułem magistros a vestes. Po połowie XI w. przyznawany (βαρβάτοι tj. nie eunuchom) słynnym generałom, ale także wyższym urzędnikom sądowym Konstantynopola. Tytuł zanikł na początku XII w.
- **Patrikios** (πατρικίος) - tak jak dla „brodaczy”.
- **Vestes** (βέστης) - tak jak dla „brodaczy”.
- **Praepositos** (πραιπόσιτος - od łac. praepositus „umieszczony przed”). W V–VI wieku praepositus był jednym z najwyższych urzędników Imperium, bezpośrednio po prefekcie pretorianów i magistrze militum (według Notitia Dignitatum). Oprócz obowiązków w pałacu, jako szef cubicularii, był ministrem odpowiedzialnym za cesarskie posiadłości w Kapadocji. Nadzorował castrensis i primicerius. Wydaje się, że Praepositus został pozbawiony funkcji finansowych przed końcem VI wieku. W VII w. tytuł nieco traci na znaczeniu, zachował jednak znaczną rolę w ceremoniach dworskich, a w hierarchii zajmował wyższą klasę patrikioi. Był odpowiedzialny za cesarską sypialnię, garderoby i przyjęcia, sprawował kontrolę nad cesarskimi dobrami, bezpośrednio podporządkowanym cesarzowi i co pozwalało na znaczący wpływ na sposób zarządzania Imperium. Za Konstancyntyna VII Porfirogenety praepositos wraz z protomagistros i patriarchą Konstantynopola sprawował nawet okresowo regencję. Był też praepositus sypialni cesarowej. Ostatni raz tytuł poświadczony był w 1087 r.
- **Protospatharios** (πρωτοσπαθάριος) - godność przyznawana eunuchom (ektomiai) liderom straży pałacowej, później nie eunuchom (barbatoi) wysokim rangą dowódcom themów, wyższym urzędnikom sądowym i sprzymierzonym władcom (od VIII do XII w.). W hierarchii poniżej tytułu patrikios a powyżej dishypatos z prawem zasiadania w Senacie. Ze względu na zakres obowiązków rozróżniano:
 - protospatharios odpowiedzialny za Chrysotriklinos (πρωτοσπαθάριος τού Χρυσοτρικλίνου), głównego holu recepcyjnego Wielkiego Pałacu.
 - protospatharios odpowiedzialny za Lausiakos (πρωτοσπαθάριος τού Λαυσιακού), jednej z głównych sal przylegających do Chrysotriklinos, służącej jako sala konferencyjna; personel (oikeiakoi) jednostek Lausiakos najprawdopodobniej miał również funkcje związane z przygotowaniem cesarskich bankietów.
 - protospatharios lub katerano, czy basilikoi anthropoi (πρωτοσπαθάριος / κατεπάνω τών βασιλικών), korpus niższych cesarskich urzędników, w tym cudzoziemców; tytuł wymieniony jako jeden ze strataarchai, tym samym oznaczając nieokreśloną rolę wojskową. Podlegał mu personel włączony do niższych rang urzędników (tych z spatarioi i kandidatoi), z domestykiem jako głównym doradcą.
 - protospatharios tes Fiales (πρωτοσπαθάριος τῆς Φιάλης), działający jako oficjalny sędzia dla wioślarzy z bizantyńskiej marynarki stacjonującej wokół Konstantynopola.
 Znaczenie tytułu znaczenie spadło w XI wieku, po raz ostatni potwierdzony jest w 1115 r., choć nadal rejestrowany przez Pseudo-Kodinosą w połowie XIV w. na 34. miejscu w hierarchii sądowej pomiędzy primikerios i megas archon.
- **Primikerios** (πριμικήριος od łacińskiego primicerius „na pierwszym miejscu listy”) w ramach kilku primikerioi:
 - szefa działów administracyjnych (primikerios z kouboukleion),
 - odpowiedzialnego za sypialnię cesarza, prawie zawsze eunucha,
 - w sztabach regionalnych dowódców wojskowych (**duks**), a także w niektórych regularnych jednostkach wojskowych.
 Za Komnenów primikerioi pojawiają się jako dowódcy pułków pałacowych Manglabitai, Vardariotai, Vestiaritai i Waregów. W administracji kościoła wschodniego tytuł primikerios był przyznawany szefom różnych uczelni, kolegiów notarioi i taboularioi, a później także głównym lektorem i kantorom kościoła. Pod koniec XI w. została ustanowiona godność megas **prim[er]ikerios** odpowiedzialnego za prowadzenie ceremonii, w rankingu bardzo wysoko w hierarchii sądowej również w okresie Paleologów. Był używany w Bizancjum i Despotacie Morei aż do ich upadku.
- **Spatharokoubikoularios** (σπαθαροκουβικουλάριος) - godność zarezerwowana dla urzędników pałacowych, nosił miecz ceremonialny i był przypisany do osobistej straży cesarza; później stał się niższym tytułem sądowym w randze trzeciej najniższej godności dla eunuchów; w hierarchii po ostiariose a przed koubikoulariosem.

- **Kubikularios**, (κουβικουλάριος - koubikoularios, łac. cubicularius - termin wywodzący się od obsługi sacrum cubiculum świętej sypialni cesarza) – tytuł eunuchów cesarskiej sypialni w różnym Cesarstwie Rzymskim oraz w Bizancjum. Odgrywali bardzo ważną rolę, otrzymując również wyższe rangę stanowiska pałacowe, takie jak parakoimomenos czy epi tes trapezes, lecz także na stanowiskach w centralnej administracji finansowej, jako prowincjonalni administratorzy a czasami nawet jako generałowie. Stopniowo, w VII-VIII w. eunuchowie cesarskiej sypialni (βασιλικός κοιτών) zostali oddzieleni od innych koubikoularioi i nazwani **koitonitai** (κοιτωνίται) pod zwierzchnictwem parakoimomenos. Po wydzieleniu protovestiariosa zajmującego się osobistą garderobą cesarza, pozostałych określano **koubikoularioi z kouboukleion** (κουβικουλάριοι τού κουβουκλείου), pod praipositos tou eusebestatou koitonos (πραιπόσιτος τού εϋσεβεστάτου κοιτόνος). W IX w. oprócz jego ogólnego znaczenia oznaczającego pałacowego służę - eunucha, koubikoularios stał się bardziej tytułem technicznym jako klasy lub godności w hierarchii bizantyńskiego dworu w hierarchii poniżej tytułu spatharokoubikoularios a przed nipsistarios. Tytuł zanika w drugiej połowie XI w. a może w początkach XIII w. Kobięca wersja tytułu, stosowana dla dam dworu cesarzowej to **koubikoularia** (κουβικουλαρία).
- **Ostiaris** (οστιάριος) - od łacińskiego ostiariusz „odźwierny”, od VIII-XII w. czwarta najniższa godność sądowa powyżej tytułu spatharokoubikoularios a poniżej primikerios, zarezerwowana dla urzędników pałacowych (eunuchów), najczęściej przyznawana funkcjonariuszom cywilnym średniego szczebla, takich jak protonotarioi. Imperial ostiaris wykonywał obowiązki woźnego. Tytuł prawdopodobnie zanikł prawdopodobnie pod koniec XI w. choć niektóre plomby z tym tytułem zostały datowane na XII, a nawet XIII w.
- **Domestikos epi tes trapezes** – urząd bardziej znany jako **domestykos tes basilikes trapezes** (δομέστικος τής βασιλικής τραπέζης - „domestik cesarskiego stołu”), **epi tes basilikes trapezes** (ὁ ἐπί τής βασιλικῆς τραπέζης) lub **epi tes trapezes tou despoutou** (ὁ ἐπί τής τραπέζης τοῦ δεσπότη - „za stołem Pańskim”), wymieniony po raz pierwszy w połowie VII. wieku, ale źródło hagiografia Maksyma Wyznawcy, jest datowana na późniejszy okres. Jest szeroko potwierdzony na pieczęciach z VIII wieku, często posiadających także urzędy koubikoulariosa lub parakoimomenosa. Epi tes trapezes odpowiedzialny był za prowadzenie cesarskich bankietów. Źródła historyczne pokazują jednak, że niektórym posiadaczom funkcji powierzono różne inne specjalne zadania. Podobnie jak wiele stanowisk pałacowych obejmujących bliski dostęp do cesarza bizantyjskiego, był on ograniczony do eunuchów. Był też epi tes trapezes tes Augoustes (ὁ ἐπί τής τραπέζης τής Αὐγούστης - „odpowiedzialny za stół Augusty”), który wypełniał te same obowiązki dla cesarzowej bizantyjskiej. Epi tes trapezes był wspomagany przez pracowników, tzw **hypourgia** (ὕπουργία), kierowanych przez **domestykosa tes hypourgias** (δομέστικος τής ὑπουργίας) oraz sekretarzy **notarios tes hypourgias** (νοτάριος τής ὑπουργίας). Od XIII wieku epi tes trapezes lub domestikos tes trapezes stały się czysto honorowymi tytułami sądowymi, pozbawionymi jakichkolwiek szczególnych obowiązków.
- **Nipsistarios, nipsestarios** (νιψιστιάριος) - od νίπτειν „umyć ręce” - od VII w. najniższa w hierarchii godność, poniżej koubikoulariosa a zarezerwowana dla eunuchów; miał za zadanie trzymać złoty wysadzany klejnotami pojemnik z wodą oraz pomagać cesarzowi w wykonywaniu rytualnych ablucji, zanim wyszedł z pałacu cesarskiego lub przed prowadzeniem ceremonii; tytuł zanika na długo przed XIV w.
- **Balnitior** (βαλνίτωρ, od łac. balneator) - opiekun kąpielowy, zwykle jako cesarski balnitior (βασιλικός βαλνίτωρ), znany z pieczęci z lat 650-850.

Inne urzędy pałacowe:

- **Parakoimomenos** (παρακοιμώμενος) - dosłownie „ten, który śpi obok” - utworzony w VII w. dla eunuchów, niższy urząd przeznaczony dla osoby czuwającej dla bezpieczeństwa cesarza przed jego sypialnią (sacrum cubiculum). Od IX – X w. jego znaczenie wzrosło, podniesione do godności patrikios, stając się praktycznie głównym ministrem Imperium. W XII w. przyznawany również nie eunuchom, jako tytuł honorowy bez konkretnych funkcji zaczął tracić na znaczeniu. W okresie Paleologów został podzielony na **parakoimomenos tou koitonos** (παρακοιμώμενος τού κοιτόνος), odpowiedzialnego za koiton (cesarską sypialnię) i **parakoimomenos tes sfendones** (παρακοιμώμενος τής σφενδόνης), nadzorujący pierścień z osobistą pieczęcią cesarza, stosowany do jego prywatnej korespondencji. Oba stanowiska zostały szybko przekształcone w godności sądowe przyznawane również nie eunuchom, w cesarskiej hierarchii odpowiednio 17. i 16.
- **Protovestiaris** (πρωτοβεστιάριος) – „pierwszy westariusz” zarezerwowany dla eunuchów, ale również dalszych krewnych cesarza. Był wysoko postawiony na cesarskim dworze. Opiekował się osobistą garderobą cesarza, zwłaszcza w kampaniach wojсковych. Tytuł po raz pierwszy poświadczony w 412 r. jako comes sacrae vestis - urzędnik odpowiedzialny za „świętą szafę” cesarza bizantyjskiego (łac. sacra vestis), podlegający pod praepositus sacri cubiculi. Greckie określenie urzędu to „oikeiakon vestiaron” (οἰκειακόν βεστιάριον - „prywatna szafa”), a pod tą nazwą pozostał znany od VII wieku. Prywatne vestiaron zawierało również część prywatnego skarbcza cesarza bizantyjskiego. Posiadacz tego urzędu zajmowali drugie miejsce w parakoimomenosie w hierarchii, jako pomocnicy tego ostatniego. W późnym okresie bizantyjskim (XII-XV wiek) **protovestiaris** to najwyższy urzędnik finansowy Imperium. Odpowiedzialny również za innych członków domu cesarskiego oraz finanse osobiste cesarza. W XII – XV w. tytuł wysokiego urzędnika finansowego imperium. Pseudo-Kodinos (XIV w.) wymienia rangę na szóstym miejscu w hierarchii pałacowej, między panhypersebastosem a megaduksem. Odpowiednikiem żeńskim była **protovestiaris** (πρωτοβεστιάρις), kierowała służących cesarzowej.
- **Papias** (παπίας) - był eunuchem, urzędnikiem pałacowym odpowiedzialnym za bezpieczeństwo i utrzymanie budynków cesarskich pałaców w Konstantynopolu, za otwieranie i zamykanie bram pałacowych każdego dnia. Klucze bram i drzwi były w jego posiadaniu, a w przypadku spisku pałacowego wiele mogło zależeć od jego postawy. Papiasz przewodniczył całej służbie związanej z Wielkim Pałacem i odgrywał ważną rolę w ceremoniach dworskich. Prawdopodobnie miał rangę protospatara. Za Komnenów tytuł przyznawany był również nie eunuchom. Jego zastępca deuterios (δεύτερος) był odpowiedzialny za przechowywanie cesarskich mebli i insygniów. Podwładni papiasa to: - diaitariioi (διατάριοι) (τού μεγάλου παλατίου) odpowiedzialni za różne pokoje, - loustai (λουσταί) za kąpiele, którym podlegali balnariotes (βαλνιάριτης) i protembataris (προτεμβατάριος), - kandelaptai (κανδηλάπται) za oświetlenie, - kamenades (καμηνάδες) zwany również kaldarioi (καλδάριοι) za ogrzewanie, - horologoi (ὠρολόγοι) za zegary oraz zarabai (ζαράβα, może od arabskiego zarrab = pulsator) za gong (?), ogłaszający godziny boskiej służby. W okresie Paleologów stworzony został honorowy tytuł **mezas papias** (μέγας παπίας) przyznawany wyższym arystokratom, wielom nadzorcom cesarskich pałaców.
- **Deuterios** (δεύτερος - „drugi”) był asystentem Papiasa i zajmował jego miejsce, gdy tamten był chory, ale był od niego niezależny i miał swoich podwładnych. Jego specjalnością była opieka nad krzesłami, tronami cesarza (i prawdopodobnie meblami) w Chrysotriklinos, a także kurtyn w tych mieszkaniach oraz wszystkich strojów i ozdób cesarskich, które tam były. Jego podwładnymi byli:
 1. **epi ton allaksimon** (ἐπί τών ἀλλαξιμῶν) - służący, którzy zajmowali się odzieżą cesarza („zmiany” sukni).
 2. **vestetores** (βεσσητόρες) z ich primicerii - ustawiali cesarza podczas uroczystości.
 3. **epi ton aksimatou** (ἐπί τών ἀξιματῶν) - strażnicy insygniów i obrzędowych strojów noszonych przez osoby obdarzone godnością. Te aksymatony były przechowywane w cesarskich szafach, niektóre z nich w oratorium św. Teodora w Chrysotriklinos, z których Deuterios zachował klucz. Philotheos mówi, że te oficjalne są synonimami aksimata para ton lambanonton tas aksias, co oznacza, że pobierają opłaty płacone przez odbiorców zamówienia lub urzędów, ale powinniśmy oczekiwać tas synetheias, a nie aksimata.
 4. **diitariioi** (διατάριοι) - różniły się one od diitariioi, którzy byli podporządkowani Papiasowi.
- **Pinkernes** (πιγκέρνης); przy cesarzu (πιγκέρνης τού δεσπότη) i przy cesarzowej (πιγκέρνης τής Αὐγούστης) lub **epinkernes** (ἐπιγκέρνης od czasownika ἐπικεράννυμι - „mieszać” np. wino) - pierwotnie podczaszy cesarza, wymieniony już w Kletorologion z 899 r. wśród eunuchów

personelu pałacowego; później wysoki urząd sądowy. Głównym jego obowiązkiem było nalewanie wina cesarzowi. Towarzyszył cesarzowi, niosąc kielich zawieszony na łańcuchu, który podawał cesarzowi, gdy ten chciał wypić. Jego pozycja na dworze nie była zbyt wysoka, ale miał rozległy personel, *paroinchoi* (παροινχοοί - „pomocniczy winiarz”). Stanowisko *pinkernes* również naśladowane w personelu patriarchy Konstantynopola oraz w majątkach wielkich magnatów. Od okresu Komnenów, tytuł przyznany również krewnym cesarza. Według Pseudo-Kodinosy, w XIV wieku, pozycja *pinkernesa* znacznie wzrosła, zajmując 14. miejsce w hierarchii pałacu, między *protosebastosa* i *kouropalatesa*. Jednak do XV wieku najwyraźniej stał się czysto honorowym tytułem, ponieważ jego posiadacze są wysyłani na misje do prowincji.

Inne zbliżone funkcje to *archiinochoos* (ἀρχινοχοός - szef wina wylewającego), *kylikiphoros* (κυλικιφόρος „nosiiciel kylaiku”), a zwłaszcza na dworze w Imperium Nicejskim *ho epi tou kerasmatos* (ὁ ἐπί τοῦ κεράσματος - „ten, który odpowiada za napój”).

Małżonka *pinkernesa* nosiła kobiecą formę swojego tytułu: *pinkernissa* (πιγκέρνισσα).

- **Kanikleios** a właściwie **chartoularios tou kanikleiou** czy **epi tou kanikleiou** (ἐπί τοῦ κανικλείου) – posiadacz cesarskiego kałamarza zawierającego szkarłatny atrament, którym cesarz podpisał dokumenty państwowe; od IX w. jeden z wyższych urzędników kancelarii cesarskiej. Kanikleios, ze względu na jego bliskość przy osobie cesarza i zaufanie, był osobą bardzo wpływową, zwłaszcza w formułowaniu imperialnych chryzobul. Tytuł ostatni raz potwierdzony w 1438 r.
- **Epi tes (basilikes) trapezes** (ὁ ἐπί τῆς [βασιλικῆς] τραπέζης) „jeden za (cesarskim) stołem” lub **epi tes trapezes tou despotou** (ὁ ἐπί τῆς τραπέζης τοῦ δεσπότη) „za stołem Pańskim”) - od VII w. urzędnik odpowiedzialny za wprowadzenie gości i ich obecność przy cesarskim stole podczas bankietów. Podobnie jak wiele stanowisk pałacowych obejmujących ścisły dostęp do cesarza, został ograniczony do eunuchów. *Epi tes trapezes* był wspomagany przez pracowników, tzw. *hypourgia* (ὑπουργία). Od XIII w. *epi tes trapezes* i *domestikos tes trapezes* stał się czysto honorowym tytułem sądowym, pozbawionym jakichkolwiek konkretnych obowiązków.
- **Megalodoksotatos kyr** – (μεγαλοδοξωτάτω κυρῷ - „najbardziej chwalebny pan”, „wielmożny pan”) - dworski tytuł honorowy o średnim statusie bez stałej funkcji, stosowany do XIV w.
- **Vestiarios** (βεστιάριος) - urzędnik o niepewnej funkcji, prawdopodobnie związany ze skarbcom (*Vestiarion*).
- **Vestitor** (βεστίτωρ) urzędnik pałacowy odpowiedzialny za cesarską garderobę (łac. *Vestiarium*); po raz pierwszy potwierdzony w VI wieku. W IX wieku tytuł stał się również godnością honorową (δια βραβείου ἀξία, *dia brabeiou axia*) przeznaczoną dla „brodatych mężczyzn” (tj. nie-eunuchów). Określony w *Kletorologion* 899 jako trzeci najniższy w cesarskiej hierarchii pomiędzy *silentiariosem* a *mandatorem* (obie klasy także urzędników pałacowych). Według *Kletorologion* wraz z *silentiarioi*, że *vestitores* podlegali urzędnikowi znanemu *epi tes katastaseos*. Późniejszy *De Ceremoniis* cesarza Konstantyna VII Porfirogenety (r. 913–959) wskazuje, że pomagali *praipositos* w ubieraniu bizantyjskiego cesarza, podczas gdy kronikarz Teofanes Wyznawca nazywa ich strażnikami cesarskiej korony. Na pieczęciach, w IX wieku rangę zajmowali wyżsi urzędnicy prowincji, tj. *protonotarioi* (szefowie administracji cywilnej) i *kommerkiarioi* (urzędnicy celni) *themów*. Termin ten występuje w X wieku.

Urzędy wojskowe:

Armia

- **Eksarchos** (ἑξάρχος) - eksarchowie byli gubernatorami w odległych częściach imperium, takich jak egzarchat Włoch (później egzarchat Rawenny) czy Afryki z większym stopniem niezależności niż w innych regionach, łącząc zarówno władzę cywilną i wojskową, praktycznie działając jako wicekrólowie często zaangażowani w operacje wojskowe. W kościele wschodnim egzarcha to: - zastępca patriarchy, który posiadał władzę nad innymi biskupami, nie będąc patriarchą, oraz - biskup mianowany nad grupą wiernych.
- **Domestikos** (δομέστικός) - cywilny, wojskowy i kościelny urząd w późnym Cesarstwie Rzymskim i Bizancjum. *Domestikoi* (*domestici protectores*) był pierwotnie korpusem cesarskich strażników, działający również jako szkoła oficerska, później w VII w. zanika a nazwa pozostała tylko jako tytuł związany z niektórymi jednostkami straży. W połowie VIII w. po utworzeniu elitarnych pułków (*tagmata*) cztery z nich: *Scholai* i *Exkoubitoi*, *Hikanatoi* i *Noumeroi* były dowodzone przez *domestyka*. Tytuł był więc jednym z najwyższych urzędów wojskowych. W XII – XII w. tytuł *domestikos* przyznawano urzędnikom średniego szczebla.
- **Domestikos Megas** (μέγας δομεστικός) wielki *domestyk* - ogólny dowódca armii; za Paleologów istniał tylko jeden posiadacz urzędu, wyżej usytuowany od większości dworzan, w hierarchii bezpośrednio po Cesarze.
- **Domestikos ton scholon** (δομεστικός τῶν σχολῶν) - dowódca *Scholai* (pierwotnie jednostki straży, później *tagma*); bardzo prestiżowy tytuł, a pod koniec IX w. - głównodowodzący armii. Po 959 r. został rozdzielony na dowódcę sił wojskowych Wschodu - w Azji Mniejszej (*tes anatoles*) i dowódcę sił wojskowych Zachodu - w Europie na Bałkanach (*tes dysseos*).
- **Domestikos ton thematon** (δομεστικός τῶν θεμάτων) - dowódca i organizator *themów* wojskowych; jeden dla *themów* europejskich i jeden dla *themów* azjatyckich.
- **Katepano** (κατεπάνω – dosłownie „najwyższy”, z łac. „caput”, czyli „głowa”) - starszy stopniem tytuł wojskowy i urzędniczy. W X w. nowo nabyte strefy graniczne zostały podzielone na mniejsze *themy* i zebrane razem po dwa lub więcej *themów* tworząc duże regiony, kierowane przez *duksa* lub *katepano*, odpowiednio zwane *duces* lub *katepanate*, np. Antiochii obejmujący północną Syrię, Mezopotamię, zachodni brzeg Eufratu i Chaldeę. Po katastrofie militarnej w XI w. *katepanaty* składały się już tylko z ufortyfikowanego kastronu i jego okolic. Za Paleologów *katepano* był zastępowany przez tytuł *kefale* (κεφαλή, „głowa”), który miał najwyższą władzę cywilną i wojskową w jej granicach.
- **Strategos** (στρατηγός) – dosłownie „przewódca armii”, początkowo stosowany z tytułami *stratelates* i rzadziej *stratopedarches* w znaczeniu *magister militum* (dowódca armii polowej). Termin ten jest w zasadzie odpowiednikiem generała lub admirała, ponieważ został wykorzystany w obu rodzajach wojsk. Od VII w. dowódca wojskowy a potem i cywilny *them*. W XI w. *stratego* stopniowo ogranicza się do swoich obowiązków wojskowych, ich obowiązki podatkowe i administracyjne przejmowane są przez cywilnych *kritai* („sędziów”). Wyższe przywództwo wojskowe łączące kilka *themów* przekazane zostało również w ręce nowej klasy funkcjonariuszy z tytułem *doukes* lub *katepano*. W XIII wieku, *strateg* pozostał tytułem honoryfikacyjnym pozbawionym jakiegokolwiek szczególnego znaczenia technicznego. Odmiany tytułu *staregos* to: - **strategetes** (στρατηγέτης „przewódca armii”) stosowany alternatywnie; - **monostrategos** (μονοστράτηγος, „pojedynczy generał”) wyznaczony ogólny dowódca nad innymi *strategami* lub nad siłami więcej niż jednego *them*; - **strateg autokrator**, **archistrategos** (ἀρχιστράτηγος „dowódca generalny”), - **protostrategos** (πρωτοστράτηγος „pierwszy *strategom*”) wyznaczony dowódca najwyższego organu; - **hyposstrategos** (ὑποστράτηγος „w ramach generalnego”) drugi dowódca. *Officium* *stategosa* tworzyli: (1) *turmarches*, (2) *merarches*, (3) *comes τῆς κόρτης*, (4) *chartularius*, (5) *domesticus*, (6) *drungarii bandorum*, (7) *comites bandorum*, (8) *centarchus spathariorum*, (9) *comes τῆς ἐταίρειας*, (10) *protocancellarius*, (11) *protomandator* - w przypadku *themów* morskich, (12) *protocarabi*, (13) *centarchi*.
- **Turmarches** (τουρμάρχης - *tourmarches*, dowódca turmy, jednostki wojskowej wielkości batalionu na początku 2000 - 3000 mężczyzn a od X w. 1000 lub mniej. Termin *tourma* (τούρμα), wywodzący się jeszcze z wczesnego Cesarstwa Rzymskiego reaktywowany został przy utworzeniu struktury *themów*; wojsko każdego *them* (z wyjątkiem *Optimatoi*) podzielono na dwie do czterech *tourmai*, a każda *tourma* dzieliła się na *moirai* (μοίραι) lub *droungoi* (δρουγγοί), które z kolei składają się z kilku tzw. *banda* (βάνδον z łac. *bandum* „transparent” - oddział jazdy albo od 50 do 400 piechurów). Każdym *tourma* zazwyczaj kierował *tourmarches* (τουρμάρχης – „dowódca turmy”). W niektórych przypadkach w zamian mógł być powołany **ek prosopu** - tymczasowy przedstawiciel rządzącego *stratega* każdego *them*.

Tytuł pojawił się w około 626 r. (Jerzy *tourmarches* z Armeniakoi), był stosowany zamiennie z **merarches** (μεράρχης „dowódca Meros, podział”). Jego siedzibami były miasta – twierdze; poza funkcjami wojskowymi, do obowiązków *tourmarchy* należały również sprawy podatkowe i sądowe na powierzonym obszarze. Wyższej w randze i uposażeniu byli *turmarchowie* *them* *Optimatoi*. W hierarchii *turmarches* odpowiadał tytułowi *topoteretes* - dowódcy zawodowych cesarskich pułków *tagmata*. *Tourmarchai* potwierdzeni są jeszcze w pierwszej połowie XI wieku, tytuł przetrwał co najmniej do końca XII wieku odnosząc się do okręgu administracyjnego, ale wypadł z użycia w późniejszym czasie.

- **Ek prosopu** (ἐκ προσώπου – „zastępca”, „przedstawiciel”) - szeroko stosowany w środkowym Imperium Bizantyjskim (IX – XII w.) dla jakiegokolwiek tymczasowego zastępcy urzędnika wyższego szczebla np. stratega danego *them* lub przedstawiciela jednego z ministerstw rządu centralnego dla konkretnej dzielnicy. Był w pewnym sensie legatem cesarza bizantyjskiego. Takie samo zastosowanie miał również w hierarchii kościelnej.
- **Merarches** (μεράρχης) - dowódca (generał) oddziału armii (*Meros*); *Meros* podzielony był na kilka *Moirai* składającej się z szeregu *tagmata*, każdy dowodzony przez *duksa*. Tytuł pochodzi od słów *Meros* (gr μέρος, „część, dział”) i *archein* (ἀρχειν „rządzić, polecenie”).
- **Taxiarcheses** (ταξίαρχης) lub **chiliarches** (χιλίαρχης) - w wojsku dowódca pułku piechoty (*taxiarchia* lub *chiliarchia* - od Nicefora II Fokasa 1000 osobowy oddział piechurów).
- **Hoplitarches** lub **archegetes** - dowódca piechoty w całej armii, tytuł po raz pierwszy pojawia się w X w., kiedy piechota w wyniku reorganizacji zyskuje na znaczeniu.
- **Protostrator** (πρωτοστράτωρ) – „pierwszy strator”, tytuł **ton stratoron** pojawia się za Justyniana II, **protostratora** w 712 r. **cesarskiego protostratora** (βασιλικός πρωτοστράτωρ) w 765 r. za Bazylego I Macedońskiego. W wiekach IX - XI w. jego podwładni to: - *basilikoi stratores* („cesarscy stajenni”), - *armophylakes* (ἀρμοφίλακες, „strażnicy uzbrojenia” albo „z wozami”, - *armatofylakes* (ἀρματοφίλακες), - trzej *stablokometes* (σταβλοκόμητες), - jeden *stablokometes tes poleos* (σταβλοκόμητης τῆς πόλεως, czyli Konstantynopola) oraz dwóch innych, prawdopodobnie w największych cesarskich stajniach w Malagina. Do XI wieku jego oficjalne miejsce w hierarchii nie była wysokie, ale jego bliskość do cesarza ułatwiała szybki awans do najwyższych stanowisk; później znaczenie jego wzrosło, honoryfikowano nim wybitnych członków sądu. Za Paleologów aż do upadku Konstantynopola urząd pozostał jednym z najwyższych godności państwowych zajmujący 8 miejsce w hierarchii generalnej.
- **Stratopedarches** (στρατοπεδάρχης) - mistrz obozu, od IX w. wódz naczelny kampanii; rozróżniano *stratopedarchai* Wschodu (Anatolia) i Zachodu (na Bałkanach).
- **Megas stratopedarches** („wielki mistrz z obozu”) został ustanowiony około 1255 roku przez cesarza Teodora II Laskarysa (1254-1258 r.), w połowie XIV wieku był odpowiedzialny za zaopatrzenie wojska żywność i broń i dowodzący czterema *stratopedarchai*: - *monokaballoi* (μονοκάβαλλοι) nad jednostką kawalerii, - *tzangratores* (τζαγγράτορες) nad uzbrojonymi w kusze, - *tzakones* (τζάκωνες), - *mourtatoi* (μουρτάτοι) nad strażnikami pałacowymi. W okresie Paleologów *megas stratopedarches* był prawdopodobnie jednym z tytułów sądowych, a nie koniecznie wiązany z komendą wojskową.
- **Protokentarchos i kentarchos** - nazwa pochodzi od łacińskiego *setnika* – niższy oficer w armii i flocie - dowódca oddziału 100 ludzi; potwierdzony od 602 r.
- **Kavallarios** - tytuł zapożyczony od łacińskiego *caballarius*, pierwotnie oznaczał żołnierza kawalerii; za Paleologów niższy tytuł sądowy.

Marynarka:

- **Megas Douks** (μέγας δούξ) różnie **megaduks** (μεγαδούξ) - wódz naczelny bizantyńskiej marynarki, jeden z najwyższych stanowisk w hierarchii późnego Bizancjum. Urząd został stworzony przez Aleksego I Komnena, kiedy połączył resztki imperialnej floty i *themów* w jednej cesarskiej flocie; pod koniec ery Paleologów był szefem rządu i administracji, a nie tylko marynarki. Tytuł został utrzymany jako honoryfikacyjny w Cesarstwie Nicejskim.
- **Amirales** – „admiral” – powołany został za Paleologów dla przywódców zachodnich najemników i rzadko Trybunału, *amirales* był zastępcą *megaduksa*.
- **Abydikos** (ἀβδικός) był urzędnikiem odpowiedzialnym za nadzorowanie ruchu morskiego. Termin najprawdopodobniej pochodzi od miasta Abydos w Hellesponcie i najwyraźniej pierwotnie został skierowany do urzędnika odpowiedzialnego za nadzorowanie ruchu morskiego przez tę cieśninę. Urząd może być odpowiednikiem „parafylaksa w Abydos”, która to funkcja często występuje na pieczęciach. Ostatecznie termin ten został szerzej zastosowany do wszystkich urzędników o podobnych obowiązkach i *abydikoi* są poświadczeni w Thessalonice, Amizos, Chrepos i Euripus. *Abydikos* był urzędnikiem wojskowym i odpowiadał randze komesa w bizantyjskiej marynarce. Urząd często występuje w połączeniu ze stanowiskiem *kommerkiarios* - odpowiedzialnego za kontrolę i opodatkowanie handlu. Przetrwał do XI wieku.
- **Megas drungarios [tou stolou]** - wielki *drungarios* floty od XI w. wódz naczelny całej bizantyjskiej marynarki, dopóki nie został zastąpiony w tym zadaniu przez tytuł **doux megas** w 1090 r. później **megas drungarios floty** nadal istnieje ale w pozycji podporządkowanej, aż do upadku Cesarstwa bizantyjskiego.
- **Drungarios, droungarios** (δρουγγάριος)- tytuł istniał zarówno w armii i marynarce. W marynarce w VIII – XI w. *drungarios* stał na czele floty, zarówno głównej floty cesarskiej lub jednej z *flot themów*; w armii *droungos* kierował formacją znaną *droungarios*.
 - **Drungarios tou [basilikou] ploimou** (δρουγγάριος τοῦ [βασιλικού] πλοῖμου) - był dowódcą głównej cesarskiej floty stacjonującej wokół Konstantynopola. Funkcja po raz pierwszy poświadczona w *Taktikon Uspenskiego* z ok. 842/3 r.
 - **Drungarios ton Kibyrrhaioton** (δρουγγάριος τῶν Κιβύρραιων) do tytułu dodano nazwę *them* np. (Κιβύρραιωτῶν) - dowódca prowincjonalnej floty *themów*, później zastąpiony przez godność stratega.
- **Komes** lub **droungarokomes** (δρουγγαροκόμης) - dowódca eskadry *dromos* - trzech do pięciu okrętów.
- **Kentarchos** (κένταρχος) lub **nauarchos** (ναύαρχος) - kapitan statku.

Inne tytuły wojskowe:

- **Drungarios tes vigles** (δρουγγάριος τῆς βίγλης) to dowódca elitarnego pułku *Vigla* (jednego z *tagmata*). Pierwsze wzmianki o tym urzędzie zanotowano w 791 r. Pułk *Vigla* był odpowiedzialny za ochronę osoby cesarza. Jego bliskość sprawiała, że urząd ten był niezwykle ważny, a w X i XI wieku był w rękach wielu wiodących rodów arystokratycznych. Po około 1030 r. urząd ten przyjął także znaczące obowiązki sądowe, ponieważ jego posiadacz został nadzorującym cesarski dwór *Velon*, który mieścił się przy „krytym hipodromie” przylegającym do cesarskiego pałacu. Urząd przetrwał do końca istnienia Cesarstwa Bizantyjskiego.
- **Manglabites** (μαγλαβίτης, μαγκλαβίτης) – członek korpusu *Manglabitai* lub *Manglavitai* (μαγ[γ]λαβίται, – „śpiewać”) odpowiedzialnych za bezpieczeństwo osobiste cesarza i otwieranie każdego ranka niektórych bram pałacu cesarskiego, uzbrojonych w miecze i pałki (*manglavion*) i poprzedzających cesarza podczas ceremonii. Nazwa jednostki po pierwszy pojawia się w IX wieku, kiedy to wraz z cesarskim *Hetaireia*, byli odpowiedzialni za bezpieczeństwo osobiste cesarza. Poszczególni *manglabites* mieli stosunkowo niskie pochodzenie i status, często byli nawet analfabetami, ale ich dowódca, znany jako **protomanglabites** (πρωτομαγλαβίτης, „pierwszy *manglabites*”) lub **epi tou manglabiou** (ἐπί τοῦ μαγλαβίου, „odpowiedzialny za *manglabion*”), zajmował wysoką pozycję w hierarchii cesarskiej ze względu na bliskość cesarza. Najbardziej znanym *manglabites* był norweski król Harald Hardrada, który otrzymał tytuł w uznaniu jego zasług w Gwardii Wareskiej w latach 30-tych XI wieku. Korpus *manglabitai* jako cesarska ochrona zanikł pod koniec XI wieku, ale dowody sfragistyczne wskazują na istnienie *manglabitai* „Wielkiego Kościoła” czyli Patriarchatu Konstantynopola od XI do XIII wieku.

- Jedna z teorii wywodzi nazwę manglabitai z arabskiego mijlab („bat”), podczas gdy inna z łacińskiego manus („ręka”) i clava („pałka”).
- **Ethnarches** – (ἔθναρχης od słów ἔθνος – „plemie, naród” i ἄρχων – „lider, władca”) – etnarcha, dowódca kontygentu wojsk obcych najemników, odnosi się ogólnie do przywództwa politycznego w ramach wspólnej grupy etnicznej lub królestwa.
 - **Konostaulos** –(κόμης τοῦ σταύλου / στάβλου) późnorzymski i bizantyjski urząd odpowiedzialny za konie i juczne zwierzęta przeznaczone do użytku przez wojsko i dwór cesarski; tytuł przyjęty w XI wieku, pod wpływem Normanów z Sycylii, zastąpiony przez tytuł honorowy komes tou staulou. Tytuł **Megas konostaulos** wprowadzony został pod koniec panowania cesarza Nicei Jana III Vatatzesa (1221/54 r.) dla dowódcy „Franków” (tj. zachodnioeuropejskich) najemników; później, w czasach Paleologów, czysto honorowa dość wysoka godność w hierarchii, przyznawana członkom kilku bizantyjskich rodów szlacheckich, a także pomniejszych władców obcych sprzymierzonych z Bizancjum; tytuł konostaulos był nadal w użyciu, np. w Despotacie Morei.
 - **Hetaireiarches** (ἑταιρεία) – od IX wieku dowódca barbarzyńskich najemników; Hetaireia dzieliły się na: wielki (μεγάλη ἑταιρεία), średni (μέση ἑταιρεία) i mały (μικρά ἑταιρεία). Najważniejszy był korpus cesarski (βασιλική ἑταιρεία, basilike hetaireia) składający się głównie z obcokrajowców, który stanowił część bizantyjskiej cesarskiej straży obok tagmata w c. IX–XII w. Termin hetaireia stosowano również w themach do mniejszych oddziałów ochrony przy dowódcach wojskowych (strategoi) kierowanych przez (κόμης τῆς ἑταιρείας - komes tes hetaireias) a od XIII wieku dla zbrojnych orszaków magnatów.
 - **Akolouthos, akolouthos** (ἀκόλουθος, „zwoleńnik”, „asystent”) - oficer cesarskiej straży elitarnego pułku (tagma) w Vigla. Tytuł po raz pierwszy potwierdzony w Kletorologion z 899 r., gdzie został wymieniony jako jednego z wyższych oficerów Vigla lub Arithmos straży pułku (tagma). W IX–X wieku akolouthos, często określany jest jako **akolouthos tou arithmou** (ἀκόλουθος τοῦ ἀριθμοῦ) w celu podkreślenia jego związków z Vigla / Arithmos), był zastępcą dowódcy pułku, droungariosa tes vigles, czyli odpowiednika z proximosia i protomandatora w dwóch wyższych tagmata, Scholai i Excubitores. Jednak już w tym czasie był związany z dowództwem obcych najemników, głównie Franków. Od początku XI w. akolouthos stał się niezależnym od wydzielonego już drungariosa Vigles, któremu powierzono obowiązków sądowe i policyjne w stolicy. Za Komnenów i Paleologów był dowódcą Straży Waregów - korpusem cesarskiej straży przybocznej. Według Pseudo-Kodinosza zajmował 51 miejsce w hierarchii pałacu, zawsze blisko związany z cesarzem. Asystował mu „primikerioi Waregów”. Od XII w. akolouthoi wymienili są również w związku z misjami dyplomatycznymi. W Cesarstwie Trebizundu (1204–1461) akolouthos znany był również jako **chourtze** (χοῦρτζής), tytuł nieznanego pochodzenia, prawdopodobnie związany z podobnymi tytułami perskimi lub gruzińskimi oznaczającymi „stronę”.
 - **Kastrofylax** (καστροφύλαξ, καστροφύλακα) – strażnik twierdzy – bizantyjski urzędnik lokalny służący kefale (gubernatorze prowincji) w utrzymaniu ufortyfikowanej twierdzy miasta (kastron) i służby wartowniczej.
 - **Topoteretes** (τοποτηρητής) – zastępca wyższych dowódców wojskowych w themach, tagmata oraz bizantyjskiej marynarce. Usytuowany na różnych poziomach hierarchii przy dowódcach themu; przedstawiciel i zastępca drungariosa. Na początku XII wieku, topoteretai występują jako dowódcy małych regionów i twierdz, a pod koniec okresu Palaiologów termin został użyty dla przedstawicieli Patriarchatu Konstantynopola. Żona topoteretesa to **topoteretissa** (τοποτηρητίσσα).
 - **Proksimos** (προξίμω) oficer wojskowy z obowiązkami policyjnymi; także nauczyciel w niektórych szkołach w Konstantynopolu.

Biura administracyjne:

W Konstantynopolu było ich zwykle setki, jeśli nie tysiące, urzędników w rozbudowanej administracji, podobnie jak kościoła i wojsku.

- **Prefekt pretorianów** (ἐπαρχος / ὑπαρχος τῶν πραιτωρίων - praefectus pretorio) pierwotnie rzymski tytuł dowódcy wojsk we wschodniej i zachodniej części cesarstwa, obejmował szeroką sferę obowiązków administracyjnych, finansowych, sądowych a nawet legislacyjnych; główny współpracownik cesarza. Tytuł ograniczony został w VII. wieku ze względu na szeroko zakrojone reformy cywilne i wojskowe i przekształcił się w domestyka; zanikł całkowicie po 840 r.
- **Basileopator** (βασιλεοπάτωρ) – „ojciec cesarza”: wyjątkowy tytuł, przyznany tylko dwa razy w historii Bizancjum. Jego posiadacz postawiony na wierzchołku administracji cywilnej, bezpośrednio pod samym cesarzem, nie był biologicznym ojcem cesarza i choć dokładne funkcje związane ze stanowiskiem pozostają niejasne, przyjmuje się, że tytuł odnosił się do:
 - regenta działającego jako powiernika i opiekuna nad młodym cesarzem,
 - „ojca pałacu”, potwierdzającego pozycję posiadacza jako głównego adjutanta cesarza bez narzucania jakichkolwiek opieki nad nim,
 Tytuł został stworzony w latach 891-893 przez cesarza Leona VI Mądrego (886-912 r.) dla Stylianosza Zaoutzesa, ojca długoletniego kochanka Leo, a później drugiej żony, Zoe Zaoutzaina. Tytuł został reaktywowany w 919 r. dla admirała Romana Lekapenosa po poślubieniu przez niego Heleny córki cesarza Konstantyna VII (913-959 r.), po kilku miesiącach mianowanego współcesarzem, a wkrótce potem koronowanego na cesarza.
- **Protosekretis** (πρωτασηκρήτης - „pierwszy sekretarz”) wyższy urzędnik w bizantyjskiej administracji, szef kancelarii, odpowiedzialny za utrzymywanie oficjalnych rejestrów państwowych i przełożony grupy starszych sekretarzy zwanych aseketis. Tytuł poświadczony od VI wieku do Paleologów i oznaczający „pierwszy aseketis”, ilustrując swoją pozycję jako szefa urzędu aseketis, starszej klasy cesarskich notariuszy. Protasekretis również wydaje się być odpowiedzialny za przygotowanie cesarskich chryzobullon.
- **Protonotarios** (πρωτονοτάριος) istniał w administracji bizantyjskiej (od VII do X w.) - szef kolegiów notarioi w różnych departamentach administracyjnych. Byli protonotarioi cesarskiego notarioi (sekretarze sądu), różnych sekretaria lub logothesia, a także dla każdego themu lub prowincji. Na początku IX wieku i funkcjonowali jako główni urzędnicy cywilni prowincji, bezpośrednio pod strategosem. Byli odpowiedzialni głównie za sprawy administracyjne i podatkowe (ministerstwa finansów Sakellionu), a także za zaopatrywanie armii themów. Urząd zanikł po XI i XII wieku, wraz z themami i logothesiami, chociaż istnieją ślady pojedynczego protonotariosa funkcjonującego jako główny sekretarz cesarza aż do Paleologów.
- **Mystikos** (μυστικός „jeden z tajnych”) pełnił ważny urząd cesarskiej kancelarii od IX do XV wieku. Urząd pojawia się po raz pierwszy za panowania cesarza Bazylego I (867–886). Jego początkowa rola jest niejasna; był prawdopodobnie prywatnym sekretarzem cesarza bizantyjskiego. Ze względu na bliskość cesarza posiadacze urzędu mieli znaczną władzę. Już za czasów cesarza Leona VI Mądrego (r. 886–912), mystikos został patriarchą Konstantynopola. Z czasem sprawował także obowiązki sądowe. Stał się ważnym urzędnikiem fiskalnym w okresie Komnenów. Urząd zyskał szczególne znaczenie pod rządami cesarza Manuela I Komnenosa (1143–1180), kiedy mystikos nadzorował skarbiec cesarza, kontrolując w ten sposób nie tylko przepływ pensji do różnych urzędników cesarskich, ale także patronat i darowizny od cesarskiego skarbu dla Kościoła. Za Paleologów w XIII w. był jednym z najwyższych urzędów państwowych, kiedy przynajmniej jeden z jego posiadaczy posiadał rangę pansebastos. W X- XII wieku wiele urzędów opierało się na określeniu mystikos. **Protomystikos** (πρωτομυστικός - „pierwszy mystikos”) potwierdzony jest w 1057 jako starszy urzędnik sądowy. **Mystografos** (μυστογράφος) i **mystolektes** (μυστολέκτης) to urzędy często potwierdzane na pieczęciach. Mystografos, prawdopodobnie asystent mystikos, potwierdzony został po raz pierwszy w 911/2 przetrwał do ok. 1100, kiedy to prawdopodobnie został zniesiony przez cesarza Aleksego I Komnena (r. 1081–1118).
- **Logothetes** – (λογοθέτης), logothetes był jednym z najważniejszych urzędów, utworzonych za Leona III w ramach gruntownej reorganizacji wojska i administracji; powołane wówczas zostały urzędy logothetów:
 - **Logothetes Megas** (μέγας λογοθέτης) - szef logothetes, osobiście odpowiedzialny za system prawny i skarbiec, w późniejszym czasie wielki logoteta został zastąpiony przez tytuł mesazon („mediator”).

- **Logothetes tou dromou** (λογοθέτης τοῦ δρόμου) – szef dyplomacji, policji i poczty, kanclerz państwa.
- **Logothetes ton oikeiakon** (logoteta oikeiakoi),
- **Logothetes tou genikou** (λογοθέτης τοῦ γενικοῦ) - generalny poborca podatków, minister skarbu. Stanowisko potwierdzone w 692 r. (Theodotos, logothetes tou genikou i mnich), mogło zostać ustanowione już w 626 r. i pozostało jednym z głównych ministerstw w całym środkowym okresie bizantyjskim (VII – XII wiek). W okresie Komnenów jego znaczenie zmniejszyło się, ale odzyskało za Angelosów i Paleologów. Pseudo-Kodinos (połowa XIV w.) zapisuje go na 20. miejscu w cesarskiej hierarchii, między parakoimomenosem cesarskiej sypialni a protovestiaritesem.
Podwładniami logothetes tou genikou byli:
 - **chartoularioi megaloi tou sekretou** (χαρτουλάριοι μεγάλοι τοῦ σεκρέτου)
 - **chartoularioi ton arklon** (χαρτουλάριοι τῶν ἀρκλῶν) lub **ekso chartoularioi** (ἐξω χαρτουλάριοι, „zewnątrzni chartularioi”) - urzędnicy skarbowi delegowani na prowincję **epoptai themu** (ἐπόπται τῶν θεμάτων), którzy byli wyznaczeni do kontroli podatkowych na prowincji.
 - **hydaton kometes** (κόμητες ὑδάτων „zliczający wodę”), urzędnicy prawdopodobnie odpowiedzialni za wodociągi i zaopatrzenie w wodę w prowincjach.
 - **chartularios tou oikistikou** (χαρτουλάριος τοῦ οἰκιστικοῦ) lub po prostu **ho oikistikos**, których precyzyjne funkcje są nieznane. Prawdopodobnie odpowiedzialni za zwolnienia podatkowe i mieli różne obowiązki prawne w niektórych themach w XI wieku; urząd mógł być związany z domenami cesarskimi (oikoi). W XI wieku urząd stał się niezależnym biurem, ale potem zanika.
 - **kommerkiarioi** (κομμερκιάριοι), którzy byli celnikami. Urząd poświadczony od początku VI. w., są one prawdopodobnie następcy pochodzący z commerciorum wymienionego w notitia Dignitatum. Początkowo stacjonowali na granicy, po VII wieku zostali umieszczeni w portach lub nadzorowali całe themy lub wyspy.
 - **epi tes kouratorias ton oikoi basilikoi** (ἐπί τῆς κουρατωρίας [τῶν βασιλικῶν οἰκῶν] - „odpowiedzialny za nadzór [cesarskich domen]”),
 - **komes tes lamias** (κόμης τῆς λαμίας) - urzędnik prawdopodobnie odpowiedzialny za nadzór kopalni i złota w sztabkach (łac. Products / Lamna, „Złoto, metale szlachetne”),
 - **dioiketai** (διοικηταί) - urzędnicy którzy nadzorował zbieranie podatków, wspierany przez praktores.
 - **kom** [y]entianos (κομ [β]εντιανός) - urzędnik nieznanego funkcji.
 - **kankellarioi** (καγκελλάριοι, z łaciny: cancellarius) pod przewodnictwem protokankellariosa; początkowo urzędnicy wyższego szczebla w prefekturze pretorianów, w środkowym okresie bizantyjskim byli sekretarzami średniego szczebla w różnych ministerstwach
- **Logothetes tou stratiotikou** (λογοθέτης τοῦ στρατιωτικοῦ) - generalny skarbnik armii odpowiedzialny za dystrybucję wynagrodzenia.
- **Logothetes ton agelon** (λογοθέτης τῶν ἀγελῶν) – zarządca państwowych majątków (metata) w zachodniej Azji Mniejszej, gdzie były hodowane konie i muły dla bizantyjskiej armii i cesarza. Podlegali mu: - **protonotarioi**, - **dioiketai ton metaton** (διοικηταί τῶν μητάτων), - **episkeptetai** (inspektorzy), - **kometes** (zliczający). Logothetes ton agelon jest wymieniony wśród wysokich urzędników wojskowych (stratarchai) w Kletorologion Filoteosa z 899 r. na 40. miejscu w hierarchii licząc od cesarza i jego ścisłym związku z armią. Znaczenie urzędu wzrosło od X wieku, osiągając zenit pod koniec XIII wieku, kiedy było w posiadaniu kilku najważniejszych urzędników państwowych.
Logoteci podlegali pierwszemu ministrowi, któremu przysługiwał tytuł sakelariusz (σακελλάριος). Później urząd logotety podlegał dalszym przemianom np. Aleksy I Komnen stworzył logotetes ton sekretou (λογοθέτης τῶν σεκρέτων) - była to próba usprawnienia koordynacji poszczególnych departamentów.
- **Chartularios** - urzędnik, który zarządzał vestarionem, czyli pierwotnie skarbcem państwowym zawierającym przedmioty niepieniężne, w tym również drogocenne szaty. Urząd ten zmienił się w IX wieku w jednostkę odpowiedzialną za wyposażenie floty w broń, mundury oraz wyżywienie:
 - **Chartoularioi tou [oxeos] dromou** (χαρτουλάριοι τοῦ [ὀξέος] δρόμου) niższy urzędnik w dziale dromos.
 - **Chartoularioi megaloi tou sekretou** (χαρτουλάριοι μεγάλοι τοῦ σεκρέτου) szef różnych biur departamentu genikon („Głównego Fiskusa”) i chartoularioi ton arklon (χαρτουλάριοι τῶν ἀρκλῶν) albo ekso chartoularioi (ἐξω χαρτουλάριοι – „zewnątrzni chartularios”) jako starsi urzędnicy finansowi wysłani poza Konstantynopol na prowincję.
 - **Chartoularios tou oikistikou** (χαρτουλάριος τοῦ οἰκιστικοῦ) zwany ho oikistikos, w hierarchii potwierdzony poniżej genikon, powiązany z imperialnymi dziedzinami (oikoi); stał się niezależnym urzędem przed XI wiekiem, ale potem zanikł; osoba odpowiedzialna za zwolnienie od podatku; miał różne prawne celne w themach w XI wieku.
 - **Chartoularioi [megaloi] tou sekretou** (χαρτουλάριοι [μεγάλοι] τοῦ σεκρέτου) - urzędnik średniego szczebla departamentu logothetes tou stratiotikou, który nadzorował fiskusa dla potrzeb wojska, - niżsi urzędnicy: **chartoularioi ton thematon** (χαρτουλάριοι τῶν θεμάτων) nadzorujący finansowe sprawy wojska w themie oraz chartoularioi ton tagmata (χαρτουλάριοι τῶν ταγμάτων) odpowiednio w imperialnym tagmata.
 - **Chartoularios tou sakelliou** (χαρτουλάριος τοῦ σακελλίου) – odpowiedzialny za finanse Sakellon
 - **Chartoularios tou vestiariou** (χαρτουλάριος τοῦ βεστιαρίου) dosłownie "posiadacz dokumentów w szafie publicznej" odpowiedzialny za bicie złotych i srebrnych monet i wyposażenie floty.
 - **Chartoularios tou kanikleiou** (χαρτουλάριος τοῦ κανικλείου) lub **epi tou kanikleiou** (ἐπί τοῦ κανικλείου) odpowiedzialny za cesarski kałamarz (kanikleion) zawierający szkarłatny atrament, którym cesarz podpisał dokumenty państwowe. Jego bliskość do osoby cesarza i charakter jego zadań sprawił, że kanikleios bardzo wpływowym stanowiskiem, zwłaszcza w formułowaniu imperialnych chryzobullii. Urząd po raz pierwszy pojawia się w wieku IX w. W Kletorologion z 899 r. urząd jest zaliczany do "specjalnych godności" (Axia eidikai).
 - **Chartoularios tou stablou** (χαρτουλάριος τοῦ στάβλου) początkowo niższy urzędnik pod komesem tou stablou („hrabia Stajni”), w XI w. epitetem **megas** został szefem swojego działu, nadzorując imperialne stadniny (metata albo chartoularata) w Bałkanach i Azji Mniejszej; był odpowiedzialnym za zaopatrywanie imperialnego transportu bagażowego.
 - **Megas chartoularios** za Paleologów honorowy tytuł sądowy, który nie wiązał się z żadnym określonym stanowiskiem albo funkcją.
 - Dwaj **chartoularioi** po jednym dla każdego z dwu demoi, stronniczy sportowych „niebieskich” i „zielonych” w Konstantynopolu.
- **Anagraphheus** (ἀναγραφεὺς) – bizantyjski urzędnik skarbowy IX-XII w. do którego obowiązków należało weryfikowanie katastro w nadzorowanym themie; w XII w. zastąpiony przez tytuł apografeus;.
- **Dioiketes** (διοικητής, łac. dioecetes, od dioikesis διοίκησις - dosłownie „sprzątnie”) - termin stosowany dla różnych urzędników w administracji. W starożytności klasycznej dioiketes to „administrator”, szczególnie związany z finansami, zarówno publicznymi, jak i świętymi (w tym świątyni). Urzędnicy odpowiedzialni za administrację to również **epi te dioikesei** (ἐπί τῇ διοικήσει). Tytuł dioiketes jest potwierdzony w Ptolemejskim Egipcie, gdzie był nadawany szefowi administracji finansowej królestwa, z siedzibą w stolicy Aleksandrii. Ponadto istniało prowincjonalne dioiketai, możliwe że dla każdej prowincji (nomu). Urząd potwierdzony również w Egipcie przez cały okres rzymski. W czasach bizantyjskich termin ten był szerzej stosowany dla pewnego rodzaju poborcy podatkowego, po raz pierwszy potwierdzony w 680 r. Według akt III Soboru Konstantynopolitańskiego dioiketai byli podległymi urzędnikami logothetes tou genikou (fiskusa) ale również z obowiązkami w prowincjach. Pieczęcie potwierdzają, że większość dioiketai była wysłana na poszczególne wyspy lub w większości do nadmorskich miast. Ostatnia pieczęć dioiketesa tego rodzaju datuje się na początek X wieku. W uzupełnieniu do **dioiketai ton genikon**,

διοικηταί των μητάων) są również potwierdzeni jako podrzędni urzędnicy *logothetes ton agelon* (nadzorujących państwowe majątki - *metata*, w zachodniej Azji Mniejszej, w których były hodowane konie i muły do bizantyjskiej armii). W administracji fiskalnej *διοικητες* został zastąpiony po 1109 r. przez *praktora*. Wariant tytułu przetrwał do okresu Paleologów jako **megas dioiketes**.

- **Epitropos** (ἐπίτροπος) nadzorca nieruchomości. W XIII w. pierwszy *epitropos* to bizantyjski zarządca Morei, jak *Michał Kantakouzenos* zmarły w 1316, albo *Andronikos Asen* zmarły w 1322?
- **Epopetes** (ἑπόπτης) urzędnik podatkowy odpowiedzialny za indywidualne płatności i ulgi podatkowe.
- **Megas oikonomos euageis oikoi** (μεγάλω οικονόμω τῶν εὐαγῶν οἰκῶν) - pełnił obowiązki finansowe, podobnie jak w przypadku późniejszego urzędu *exisotes*.
- **Eksisotes** (ἐξισότης) urzędnik skarbowy odpowiedzialny za indywidualne płatności i ulgi; za ocenę daniny i zapewnienie, aby podatnicy nie posiadali więcej gruntów niż odpowiadają podatkowi, za które płacili.
- **Trakteutes** (τρακτευτής) od *traktator* - poborca podatków.
- **Taboullarios** (ταβουλαρίος) może urzędnik finansowy, pisarz lub notariusz, (od tablicy)?
- **Sakellarios** stał na czele *sakellion* (*sakella* lub *sakelle* w znaczeniu „własne”, tj. w gotówce, w przeciwieństwie do *vestiarion*, który był przeznaczony dla towarów). Tytuł potwierdzony od cesarza *Zenona* (474-491). Na początku VIII wieku *sakellarioi* są bezpośrednio wymieniani jako skarbnicy. Według *Taktikonu Uspenskyego* ok. 843, *sakellarios* stali się generalnym kontrolerem w biurach fiskalnych (*sekreta*), przy czym notariusze zgłaszali się do niego w każdym departamencie. Rzeczywistym szefem departamentu *sakellion* z tego okresu został *chartoularios ton sakellion*. Stanowisko trwa nadal do co najmniej 1196 r. Chociaż przez pewien czas mogło być połączone z *logothetes megas* przez *Aleksego I Komnena* (r. 1081-1118). Od końca XI wieku dodano przedrostek *megas* („wielki”). Później tytuł skarbnika Kościoła..

Inne administracje:

- **Eparch Konstantynopola** (ἐπαρχος τῆς πόλεως - *eparchos tes poleos*) - gubernator miejskiej prefektury Konstantynopola. Prefekt był całkowicie odpowiedzialny za zarządzanie miastem Konstantynopol i jego najbliższej okolicy; odpowiadał za utrzymania porządku, nadzorował wszystkie stowarzyszenia, spółki i instytucje publiczne, nadzorował policję miasta, *taxiotei* (ταξιῶται) i więzienie; straż nocna *nykteparchos* (νυκτέπαρχος) podlegała niższemu rangą prefektowi. Prefekt był odpowiedzialny również za posady nauczycieli Uniwersytetu Konstantynopola oraz za rozdział zsiłki zboża dla bezrobotnych miasta.
- **Eksarchos** – (ἐξάρχος) - urzędnik cywilny i wojskowy pod koniec Cesarstwa Rzymskiego i wczesnego Bizancjum był gubernatorem danego terytorium. Od końca III lub na początku IV wieku każda diecezja rzymska była rządzona przez wikariusza (*vicarius*), który nosił we wschodniej części Imperium tytuł „*eksarchos*”; to gubernator z rozszerzoną władzą polityczną i wojskową z jurysdykcją nad określonym terytorium, zwykle regionem przygranicznym w pewnej odległości od stolicy Konstantynopola. Egzarcha był imperialnym gubernatorem dużego i ważnego regionu Imperium: *eksarchaty Italii i Dalmacji* (do 727/751 r.) z siedzibą w *Rawennie* oraz od *Justyniana I* *eksarchat Afryki* (do 698 r.) ze stolicą w *Kartaginie*.
- **Kwestor** (łac. *questor* - *κουαίστωρ*) początkowo księgowy lub biegły rewident, później urzędnik sądowy w Konstantynopolu; może również szef wymiaru sprawiedliwości.
- **Tribounos** – (łac. *trybun*) - odpowiedzialny za utrzymanie dróg, zabytków i budynków w Konstantynopolu (które były wcześniej w gestii *edyla*).
- **Magister** – (μάγιστρος) rozróżniano tytuły *magister officiorum* i *magister militum*.
 - **Magister militum** – zwany również *magister equitum et peditum* – „mistrz konnicy i piechoty” głównodowodzący armii polowej, *magistri militum praesentales* dowodzili armią wewnętrzną, natomiast *magistri militum per Gallias, per Thraciam, per Orientem* oraz *per Illyricum* wojskami w tych prowincjach. W Cesarstwie Wschodniorzymskim funkcję tę określono terminem *strategos*.
 - **Magister officiorum** (μάγιστρος τῶν ὄφφικίων) – ważny urząd dworski we wczesnym Bizancjum, zaliczany do grona *Illustres* - najbardziej uprzywilejowanej grupy elity rządzącej i współpracującej z cesarzem; był szefem wszystkich kancelarii cesarskich, a także był odpowiedzialnym za osobiste bezpieczeństwo władcy. Sprawował kontrolę nad całą administracją za pomocą sił policyjnych, tzw. *agentes in rebus*. Za *Justiniana I*, ze zwiększaniem militarnych zagrożeń i rozwoju wschodniego Imperium, utworzone zostały trzy nowe urzędy: - **magister militum w Armenii i prowincjach Kaukaskich**, niegdyś część jurysdykcji z *magister militum per Oriente*, - **magister militum per Africam** w ponownie podbitych afrykańskich prowincjach (534), - **magister peditum** (niższy rangą), i - **magister militum Spaniae** (ok. 562). Od panowania *Leona III* był to już tylko tytuł honorowy, później ostatecznie porzucony.
- **Sakelariusz** – (σακελλάριος) odpowiedzialny za gotówkę (*sakelle* lub *sakellion* - „skarbiec, torebka”) w przeciwieństwie do *vestiariona*, który nadzorował towary; od czasów *Herakliusza*, honorowy nadzorca innych administratorów pałacu *logothetes*; później rewizor finansowy imperium. *Sakelariusz* stracił swoją funkcję jako skarbnik pod koniec XI wieku. *Patriarchat Konstantynopola* miał własne *sakellon*; *sakelariusz* nadzorował później darowizny na rzecz kościoła i administrował klasztory Konstantynopola.
- **Pretor, praitor** – (πραιτωρ, *praitor*) po łacinie „człowiek, który idzie przed”. Jeden z najstarszych tytułów rzymskich, przekształcił się znacznie na przestrzeni lat; do czasu *Teodozjusza I* szef magistratu miejskiego, od końca X wieku niższy rangą urzędnik administracyjny w *themach*, podrzędny do rządzącego *stratega*, później aż do 1204 roku, gubernator cywilnego *them*u. Od *Justiniana* do połowy XIV *praitor ton demon* to szef policji i podwładny *eparchy* miasta.
- **Kefale** – (κεφαλή – „głowa”), w okresie Paleologów gubernator cywilnej i wojskowej terytorialnej jednostki administracyjnej małej prowincji znanej *katepanikion* lub *kefalatikion* (κατεπανίκιον, κεφαλατίκιον), zazwyczaj miasta lub jego otoczenia, kilku wiosek otaczających *kephale* lub *kastron* (twierdza) lub na całej wyspie; w XIV wieku pojawił się tytuł **superior kephalai** (*katholikai kephalai* – „uniwersalna głowa”) nadzorujący grupę prowincji (*merikai kephalai*).
- **Horeiarios** – (ὄριαιῶ) odpowiedzialny za dystrybucję żywności ze spichlerzy państwowych.
- **Ekdikos** a właściwie **epi tou eidikou** (ἐπί τοῦ εἰδικοῦ [λόγου]), "za specjalnym [wydziałem]"), zwany w skrócie (*e*)*idikos*, czyli „sekretarz specjalny”, lub w XI w. jako **logotetes tou eidikou** był urzędnikiem Bizancjum, który prowadził dział zwany *ekdikon* - specjalnym cesarskim skarbcu i magazynu, gdzie przechowywano różne materiały szlachetne takie jak jedwab i złoto. *Ekdikos* był odpowiedzialny za wyplatę wynagrodzeń rocznych (*rogai*) urzędnikom rangi senatora. Jako magazyn, *eidikon* nadzorował zakłady państwowe produkujące sprzęt wojskowy (późnorzymskiej *fabricae*) i był odpowiedzialny za dostarczanie niezbędnych zapasów materiałowych dla wypraw, broni i „żagle, liny, skóry, siekiery, wosk, cynę, ołów, beczki” dla floty lub nawet arabską odzież dla imperialnych szpiegów. Na wyprawach, w których brał udział sam cesarz, *eidikos* towarzyszył armii na czele własnego transportu bagażowego (nawet 46 koni jucznych) niosących wszystko „od butów do świeczników”, jak również duże sumy monet, złota i srebra dla potrzeb cesarza. *Edikos* jest potwierdzony dopiero w 1081, ale prawdopodobnie został zniesiony po pewnym czasie; zastąpiony może przez *logothesion* z *oikeiakoi*.
- **Epopetes** (ἐπόπτη) nadzorował kontrolowanie własności prywatnych w oddalonych regionach, analizował kataster (wydział ksiąg wieczystych), i ustalał zaległość podatkowe właścicieli. Notowany jest również **epoptes pases tes Dyseos** (ἐπόπτη πάσης της Δύσεως). *Protasekretis*, *logothetes*, *prefekt*, *pretor*, *kwestor*, *magister* i *sakelariusz* byli między innymi członkami senatu.
- **Krites** - profesjonalny sędzia; także sędzia wyznaczony do administrowania prowincją.
 - **Krites Velum** (κριτής του βήλου),

- **Krites Hipodromu** (κριτής ἐπί τοῦ Ἱπποδρόμου) - profesjonalny sędzia, prawdopodobnie zasiadał w trybunale na hipodromie w Konstantynopolu; hipodrom to tor wyścigów konnych i rydwanów (od hippos ἵππος, - „koń” i dromos δρόμος – „droga”)
- **Kritonos** – (κρίνοντος) - który działał jako sędzia.
- **Dikastoi** – (δικαστοῦ) – sędzia np. Schlumberger, Sigillographie p. 123, no. 6.
- **Dikaiofylaks** (δικαιοφύλαξ - „stróż prawa”) – bizantyjski urzędnik sądowy w XI–XV wieku. Tytuł po raz pierwszy potwierdzono w połowie XI wieku, zarówno w Konstantynopolu, jak i na prowincji. Jego posiadacze zajmowali się sprawami kościelnymi i musieli łączyć znajomość prawa cywilnego i prawa kanonicznego. Początkowo urząd przekazywano zarówno urzędnikom świeckim, jak i kościelnym, ale od panowania Michała VIII Palaiologa (1259–1282) powierzano go tylko duchownym.
- **Symponos** (σύμπονος) razem z logothetos tou praitoriou, jeden z dwóch starszych podwładnych Eparchy Miasta obejmował nadzór nad wagami i miarami stosowanymi przez kupców w ich transakcjach; najstarsza pieczęć pochodzi z VI - VII w. po raz ostatni urząd potwierdzony w 1023 r. Wg Taktikon Uspienskiego odpowiadał może urzędowi sphariosa.
- **Nosokomos** (νοσοκόμος) odpowiadał za zaopatrzenie i utrzymanie szpitali w Mieście.

Urzędy w officium około 400 r. n.e.:

Notitia Dignitatum daje nam wyjątkowo szczegółowe informacje o składzie kancelarii cesarskiej oraz officia wielu urzędów prowincjonalnych i wojskowych w dwóch rzymskich imperiach około 400 r. n.e. Chociaż szczegóły różnią się nieco, w zależności od rangi, na Zachodzie (Rzym) i Wschodzie (Bizancjum), generalnie personel był następujący:

- **Princeps officii** był szefem sztabu, stałym sekretarzem lub szefem gabinetu.
- **Cornicularius** był tytułem wojskowym, zastępcą administracyjnym różnych generałów itp.
- **Adiutor** (dosłownie „pomocnik”) wydaje się być głównym asystentem lub adiutantem.
- **Kommentariensis** (łac. commentariensis) to ten, kto przejmie kontrolę, troszczy się o coś; urzędnik odpowiedzialny za rejestr publiczny, sekretarz cesarza wyznaczony do wpisania do rejestru wszystkich nazwisk osób, które zajmowały godności w Imperium, urzędnik sądowy, księgowy lub kontroler wojenny. (Dig. 49, 14, 45, § 7; Cod. Just. 1, 27, 1, § 8.0). Commentariensis to starszy oficer w Officium Praefectus Praetorio - (departament Scrinium Commentariensis?) (CIL VIII, 2812, Ps.-Ascon. Cic. Verr. 2, 1, 28, § 71.). Kommentarienses był strażnikami „komentarzy”, oficjalnego dziennika i prowadził również rejestr żołnierzy. Sprawami kryminalnymi zajmował się miejski wydział prefektury officium podlegający urzędnikowi z tytułem commentariensis. Pod rozkazami tegoż znajdowali się applicatarii (przeprowadzający aresztowania), clavicularii (strażnicy więzienni) oraz lictores (prowadzący przesłuchania z użyciem tortur). Rejestrator więzienny prowadził dziennik przesłuchań oraz wyznaczał porządek strażników, a także określał przepisy obowiązujące dozorców więziennych itp. (Cod. Just. 9, 4, 4; Digest 48, 20, 6; 48, 3, 8). Kommentariensis był nadzorcą rzymskiego więzienia. Rzymskie więzienia były głównie tymczasowymi ośrodkami dla osób oczekujących na proces lub egzekucję, a Kommentariensis był przywódcą więziennych stratores, głównie cywilnych asystentów, którzy działali jako strażnicy więzienni. (Więcej na ten temat Rudolf Haensch - A commentariis und commentariensis.pdf). W czasach późnego Rzymu nadużywanie władzy i przemoc ze strony nadzorców więziennych było tak powszechne, że różni cesarze musieli uchylać przepisy zakazujące nielegalnego bicia i molestowania seksualnego więźniów (stuprum - napaść na tle seksualnym) i przekupstwa, którego dopuszczał się personel więzienny. W wyniku tego władze zaostryły kontrolę państwa nad więziennymi placówkami poprzez militarne służby policyjne i bezwzględne dochodzenia.
- **Kommentariis** (lat. commentariis) - różne departamenty administracji cesarskiej i niektórzy wysocy funkcjonariusze prowadzili akta, które były pod nadzorem urzędnika zwanego commentariis (w Sekret, ab epistulus). Władze miejskie prowadziły również rejestr swoich czynności urzędowych. W commentarii principis były rejestry oficjalnych aktów cesarza. Zawierały one decyzje korzystne lub niekorzystne w odniesieniu do niektórych obywateli; oskarżenia wniesione do niego lub nakazane przez niego; oraz listy osób otrzymujących specjalne przywileje.
- **Ab actis** był strażnikiem płyt, archiwistą.
- **Numerarius** („księgowy”) wydaje się być odbiorcą podatków.
- **Subadiuva** („podpomocnik”) wydaje się być asystentem generalnym.
- **Cura epistolarum** był kuratorem korespondencji.
- **Regerendarius** mógł być rejestratorem.
- **Exceptor** wydaje się być sekretarzem.
- **Singularius** został nazwany notariuszem, ale słowo to może również odnosić się do ochroniarza

Urzędy celno - kontrolne przy imporcie i eksporcie oraz aprowizacyjne dla armii:

- **Kommerkiarios** (κομμερκιάριος) był urzędnikiem fiskalnym w Cesarstwie Bizantyjskim uprawnionym do pobierania cesarskiego podatku od sprzedaży lub kommerkion, tj. cła od importu i eksportu. Urząd wywodził się od commerciorum, tj. kontrolera handlu na granicy w późnym Cesarstwie Rzymskim. Jego funkcja powiązana była generalnym kwatermistrzem w armii bizantyjskiej, urzędnikiem celnym albo przedsiębiorcą (lub grupą przedsiębiorców), którzy uzyskali monopol produkcji i handlu jedwabiem. [Genikos] kommerkiarios wynajmował swój urząd przedsiębiorcom na okres jednego lub dwóch lat na publicznej aukcji. Pieczęcie kommerkiarioi przedstawiają wizerunki panującego cesarza (lub cesarzy), okres indykcji, w którym każda pieczęć zachowywała ważność (od 673/674 do 832/833), a także nazwy magazynów (apothekai - punktów koncentracji i redystrybucji) w imperialnych prowincjach pod ich jurysdykcją. Przez krótki okres w 695-697 i trwale od 730/731 do 832/833, pieczęcie nie wymieniały nazwiska indywidualnego kommerkiarioi, ale określały wyrażeniem „cesarskiego kommerkia” (podobno dlatego, że kommerkia były prowadzone przez urzędników państwa bizantyjskiego, którzy sprawowali ogólną kontrolę nad towarami i poborem ceł). Według N. Oikonomidesa zmiany te wprowadzono na pieczęcie kommerkiarioi z nadania cesarza Leona III Izauryjczyka (717-741r.), który przywracał kontrolę państwa nad działaniami, które wcześniej były prowadzone przez prywatnych przedsiębiorców. Pod koniec VII w. kommerkiarioi tracą na znaczeniu, a w połowie VIII w. te kommerkia pojawiają się już tylko w Macedonii i Tracji. Według Kletorologion Philotheosa są wymieniani jako podrzędni urzędnicy logothesion genikon. Ci nowi urzędnicy znani byli jako basilikoi („imperialni”) kommerkiarioi i mieli jurysdykcję nad themami albo portami, gdzie kontrolowali import i eksport oraz ściągali jakieś cła. Pieczęcie z okresu IX - XI w. wskazują na kontrolę kommerkiarioi nad większymi terytoriami, takimi jak Cypr czy Chaldia, lub działających w centrach handlowych, takich jak Cherson, Abydos i Erytrea.. Czasami kommerkiarioi działają jednocześnie na obszarach oddalonych od siebie (np. Józef, który był abydikosem i kommerkiariosem w Kefallenii i Tesalonice). Część kommerkiarioi, takich jak kommerkiarios z Prestawia lub kommerkiarios Bułgarów, byli inspektorami handlowymi w północnych Bałkanach. **Apotheke** (ἀποθήκη) – magazyn, spichlerz, miejsce służące do magazynowania towarów i podatków w naturze, punkty koncentracji i redystrybucji głównie dla potrzeb wojska. Pieczęcie wskazują, że pierwsze apothekai powstawały w Azji Mniejszej po 654 – 668 r. (Galatia, Armenia II, Helenopontos, Kapadocia, Izauria, Paflagonia). Ostatnie to apothekai Imperial kommerkia Tracji z roku 820/1 i Imperial kommerkia Develtos 832/3. Istnieją cztery teorie dotyczące apotheki z VII w.: a. J. Nebitt i N. Oikomonides: Instytucja została utworzona w celu zaspokojenia potrzeb związanych z kontrolą i obrotem jedwabiem. Apothekai były punktami koncentracji i redystrybucji jedwabiu, a genikoi kommerkiarioi to odpowiedzialni przedsiębiorcy pracujący na podstawie umowy na rzecz państwa; zatrudnieni w biurze, a nawet zwykli rolnicy:

- b. M. Hendy, teoria poparta przez J. Haldon: Celem apothekai było dostarczanie armii materiałów wojskowych, głównie uzbrojenia i broni. W konsekwencji armia i apotheka były ze sobą połączone; istnienie jednego z nich było warunkiem istnienia pozostałych.
- c. W. Treadgold wydaje się akceptować tę teorię, jednak kojarzy apothekai z uzasadnieniem instytucji themowej, rekrutacji żołnierzy, wśród właścicieli gruntów i sugeruje, że podział gruntów rolnych dla żołnierzy rozpoczął się dopiero w połowie siódmego wieku. Żołnierze zatem wymieniali swoje produkty rolne w magazynach w ich okręgu, aby bronić się.
- d. W Brandes: Apothekai były służbą państwową podlegającą genikon logothesion („ministerstwa finansów”), którego celem było zbieranie podatków w naturze, które następnie były wykorzystywane do zaopatrywania armii.; Brandes sugerował, że rozbudowa apothekai pod koniec VII w. jest bezpośrednio związana z themami.

• **Endoksotatos kommerkiarios** – najbardziej szlachetny kommerkiarios.

Przykłady innych funkcji:

- **Agoranomos** (ἀγορανόμος, l. mnoga: agoranomoi, ἀγορανόμοι) był sędzią, który w Bizancjum miał za zadanie monitorowanie prawidłowego funkcjonowania " agory. Zadaniem agoranomoi było nadzorowanie sprawnego przebiegu działań handlowych na rynku. Obejmowały kontroli cen, weryfikację miar i wag regularnie (w miastach, gdzie nie było żadnego specjalnego metronomoi), brak oszustwa i oszustwa, jakość towaru, zbieranie podatku od prostytutki przyciągnięci " agora, zwolnienie z podatku od przedsiębiorców zagranicznych.
- **Apokrisiarios** (ἀποκρισιάριος) - wysoki dyplomatyczny przedstawiciel w późnej starożytności i wczesnym średniowieczu. Odpowiednikiem był łac. **apokrisiarios** lub **responsalis** („ten, który odpowiada”). Tytuł był używany przez bizantyjskich ambasadorów, a także przez przedstawicieli biskupów do władz świeckich. Apokrisiarius był duchownym, który służył jako przedstawiciel (zwany również legatem) patriarchy lub innego biskupa do bizantyjskiego dworu cesarskiego w Konstantynopolu . Urząd istniał od V wieku, ale został zinstytucjonalizowany przez prawo za cesarza Justyniana I (527–565 r.). Kilka ważniejszych metropolii kościelnych utrzymywało stałe apocrisarii w stolicy cesarskiej. Najważniejszy z nich to apocrisarii papieski (około 452 do 743) odpowiednik współczesnego nuncjusza papieskiego. Tytuł był również używany dla przedstawiciela metropolitalnego arcybiskupa na dworze swojego „terytorialnego” patriarchy: w Konstantynopolu, Aleksandrii, Antiochii lub Jerozolimie oraz dla świeckich urzędników przynoszących korespondencję bizantyjskiego cesarza.
- **Argyroprates** (ἀργυροπράτης, od słowa „argyros” - „srebrny”) złotnik lub bankier.
- **Archiatros** (ἀρχιατρός, ἀρχιατρῶν) – szef lekarzy.
- **Iatros** (ίατρος) – lekarz.
- **Demarchos** (δήμαρχος, dosłownie „archont w demie”,; l. mnogiej demarchoi (δήμαρχοι) – demarchos był przywódcą jednej z frakcji wyścigowych (wówczas znanych jako „demes”) Hipodromu w Konstantynopolu . Dotyczyło to przede wszystkim ceremonii w pierwszych wiekach. W późnej starożytności termin „demes” w liczbie mnogiej został użyty dla stowarzyszeń odpowiedzialnych za organizację gier i wyścigów rydwanów . Zwykle były cztery, znane z kolorów, jak Blues (Βένετοι, Venetoi), Zieloni (Πράσινοι, Prasinoi), Biali (Λευκοί, Leukoi) i Czerwoni (Ρούσιοι, Rhousioi). Najważniejsi byli Niebiescy i Zieloni, a Biali i Czerwoni byli ich młodszymi partnerami. W późnej starożytności były one rozpowszechnione w całym Cesarstwie Bizantyjskim , a nawet odgrywały ważną rolę polityczną, zarówno jako wiodące ceremonialne aklamacje dla cesarza w Hipodrom Konstantynopola i jako czynniki organizujące zamieszki miejskie w wielkich miastach imperium, w szczególności bunt Nika w Konstantynopolu . Jednakże, po podbojach muzułmanów i kryzysie w VII wieku, demoi ograniczono do Konstantynopola i zredukowano ich do czysto ceremonialnej roli jako integralnych części administracji: ich personel pełnił funkcje sądowe i otrzymywał pensje od prepozytów (praipositos). Według Kletorologion Filotheosa z 899 r. przetrwali tylko Blues i Zieloni, rozdzielone dalej na te „miasta” (πολιτικοί, politikoí), pod demarchosem i „podmiejskie” (περατικοί, peratikoí), pod demokratami, rola powierzono wyższym urzędnikom wojskowym: Krajowym Szkołom dla Niebieskich i Krajowym Ekskubitorem Zielonych. Wszystkie zostały zgrupowane pod ogólną etykietą demokratów. W połowie IX wieku demarchos był urzędnikiem państwowym, co potwierdzono w Taktikon Uspenskyego i na pieczęciach z godnościami takimi jak hypotos lub protospatharios w hierarchii dworskiej.

Kletorologion rejestruje personel urzędników podległych:

- **deutereuon** (δευτερεύων - „drugi”) - zastępca,
- **chartularios** (χαρτουλάριος, sekretarz) i **notarios** (νοτάριος),
- **poietes** (ποιητής, poeta) i **melistes** (μελιστής kompozytor) dla aklamacji podczas ceremonii.,
- **archont**, archon (ἀρχων - mistrz) i ta proteia (τὰ πρωτεῖα - „pierwsi”), których rola jest niejasna,
- **geitoniarches** (γειτονιάρχης, nadzorca dzielnic”),
- **heniochoi** (ήνιοχοι, woźnice), w szczególności urzędnicy znani jako **faktionarios** (φακτιονάριος) z błękitnych i zielonych oraz **mikropanites** (μικροπανίτης) białych i czerwonych,
- **demotai** (δημῶται, zwykli członkowie).

Faktyczny personel Hipodromu nie był częścią ich personelu. W De ceremoniis cesarza Konstantyna VII Porfirogenety, ceremonie promocji dla demarchoi są rejestrowane, jak również dla ich podwładnych.

Od XI wieku tytuł ten był stosowany do różnych stanowisk administracyjnych w Konstantynopolu , aż do końca imperium.

W XI wieku demarchoi, które pojawiają się w fokach , sprawują urzędy w administracji, takie jak symonos i logariastes . Ciągłość z ich przodkami z IX – X wieku jest niejasna. Tytuł przetrwał do okresu Paleologów , obciążonego różnymi obowiązkami administracyjnymi w Konstantynopolu: według listu patriarchy Atanazego I z Konstantynopola (1289–1293 i 1303–1309), dwóch demarchoi było odpowiedzialnych za nadzór nad handlem zbożem i chlebem produkcja, podczas gdy w XIV wieku demarchoi zarządzał kwaterami (geitoniai) miasta. W księdze ceremonii Pseudo-Kodinoso wspomina się o banerach (φλάμουλα, phlamoula) z demarchoi, które następują po sztandarach innych urzędników w procesjach. Podczas ostatecznego oblężenia Konstantynopola w 1453 r. Demarchoi przejął rolę dowódców wojskowych.

- **Demarchos ton Beneton** (δημάρχος τῶν Βενέτων) – demarch niebieskich, jednego ze stronnictw (fakcji) cyrkowych zajmujących się przede wszystkim organizacją różnorodnych zawodów i uroczystości w hipodromie. Istniały cztery stronnictwa (demy): Niebiescy (błękitni), Zieloni, Biali i Czerwoni. Nazwy stronnictw pochodziły od kolorów strojów noszonych przez reprezentujących je biegaczy i woźniców. Rola fakcji często wykraczała poza zadania sportowe. Stronnictwa zatrudniały aktorów, poetów, akrobatów, tancerki, śpiewaków i muzyków, ponadto opłacały woźniców, trenerów koni, biegaczy i treserów dzikich zwierząt, troszcząc się o ich nabór i wyszkolenie. Posiadały one liczne rzesze zwolenników. W stolicy stronnictwa odgrywały ważne funkcje w życiu politycznym, a ich sympatycy byli powoływani do obrony murów miejskich. Największa ich aktywność przypada na V-VII w., później ich działalność ograniczyła się tylko do Konstantynopola. Ich sympatycy wywoływali czasem rozruchy, które przeradzały się w otwarte walki, które z kolei mogły zagrozić cesarzowi (np. powstanie Nika w 532 roku) albo decydować o obsadzie tronu (uniemożliwienie przez Zielonych Maurycjuszowi obrony stolicy przed Fokasem, przyczynienie się przez nich do zdobycia miasta przez Herakliusza w 610 roku).
Znane sa pieczęcie: - **protodemarchosa** – G. Schlumberger Sigillographie ... p. 144, 2. (Jean protodemarque), - **protodemarchosa ton Beneton** DO BZS.1951.31.5.600. (George Lakentitzes patrikios, demarchos the Blues i megas oikonomos z Tropaiophoros XI / XII w.)
- **Melistes** (μελιστής) - muzyk,
- **Monetarios** (μονηταριός, łac. monetarius) - mistrz mennicy,
- **Nomofylax** (μονοφύλαξ) - urząd utworzony około 1040 r. stał na czele szkoły prawa w Konstantynopolu; również funkcja w kościele.

- **Nomikos** (νόμικός) – skryba, sekretarz, doradca prawny?
- **Notarios** (νοτάριος) – skryba lub sekretarz w departamencie rządowym.
- **Dorminantes ton Enklinon** (δορυμνευτῆ τῶν Ἐνκλίνων) – tłumacz języka angielskiego, jak na pieczęci Sfena patrikiosa i tłumacza języka angielskiego (np. Zacostas – Aleksey Shchavelrv - A Seal of Byzantine "Translator of the English" Patrikios Sphen: Its Date and Socio-Cultural Context (in English) fig. 1.
- **Zygostates** - (ζυγοστάτης, „ten, który waży z równowagi”; liczba mnoga: ζυγοστάται, zygostatai); tytuł poświadczony przez plomby z VI - VII w. Wg Lex Julia jako urzędnik miejski był odpowiedzialny za sprawdzanie jakości złotej monety. Wg Taktikonu z IX - X w. był urzędnikiem państwowym należącym do sakellion (instytucji zarządzającej finansami) i sprawdzającym jakość monet trafiających do cesarskiego skarbcza.

Kościół:

Funkcje zwierzchników kościoła:

- **Patriarcha Konstantynopola** (Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικός Πατριάρχης) - Arcybiskup Konstantynopola, Nowego Rzymu i patriarcha ekumeniczny. Patriarchat Konstantynopola utworzono w 381 na Soborze Konstantynopolitańskim i potwierdzono na zgromadzeniu Chalcedońskim w 451 z kościelną jurysdykcją nad Azją Mniejszą (diecezje Asiane i Pontu) i Tracji, a także na terytoriach barbarzyńskich. W latach 1204-1261 patriarcha Konstantynopola okresowo rezydował w Nicei.
- **Metropolita** (μητροπολίτης), - zwierzchnik metropolii, biskup stolicy prowincji kościelnej; biskup metropolitalny – najstarszy rangą duchowny w każdej prowincji; szef episkopatu w kościelnym regionie zwykle zbieżnym z cywilną prowincją (eparchią). Metropolitę wyznaczał osobiście patriarcha w odróżnieniu do biskupa, którego wybierały synody prowincjonalne wszystkich biskupów. Świecenia przeprowadzano przy udziale wszystkich biskupów prowincji. Jako nadzorujący swoim terenem, metropolita przewodniczył prowincjonalnemu synodowi, który zwoływał dwa razy do roku. Niektóre metropolie (np. Aten, Thessalonik, Efezu) były nazywane również arcybiskupstwami.
- **Archithytes** (ἀρχιθύτης).
- **Tytes** (θύτης) – metropolita?, biskup?
- **Arcypojimen** (ἀρχιποιμενος), **Archipoimen** (ἀρχιποιμὸν) = metropolita.
- **Arcybiskup** (ἀρχιεπίσκοπος, od ἀρχι – „szef” - główny biskup), w V w. epitet był używany dla pięciu głównych biskupstw imperium, później tytuł honorowy lub urząd nadawany biskupom ważniejszych diecezji (archidiecezji), a także jako wyróżnienie samej osoby biskupa. Pierwotnie arcybiskup był biskupem ważnego miasta, regionu, sprawując często pieczę duszpasterską nad całym krajem. Miał prawo przewodniczyć synodom podległym sobie biskupów, korygować ich prace, prowadzić wybory lub mianować i wyświęcać nowych biskupów w prowincji. Tytuł został powiązany z kościelną niezależnością - autonomią stosowaną do autokefalicznych duchownych, takich jak głowa kościoła na Cyprze oraz do najważniejszych biskupów (Efezu, Tessaalonik, Cesarei w Cappadocia, Aten itd.).
- **Episokopos** (ἐπίσκοπος – „nadzorca”) biskup po patryjarsze i metropolicie, najwyższy duchowny na powierzonym terenie (eparchii - diecezji) we wszystkich sprawach dotyczących dyscypliny, doktryny i administracji diecezji. Do jego podstawowego obowiązku należało utrzymanie wśród wiernych jedności i autorytetu kościoła. Jako **proedros** i **archiereus** - biskup podlegał metropolicie prowincji, którego diecezja była częścią. W dyspozycji biskupa były wszystkie obiekty kościelne, instytucje dobroczynne, i szpitale diecezji, którymi zarządzał poprzez różnych urzędników, takich jak oikonomos. Przychody pochodziły z nieruchomości i z dobrowolnych ofiar, a od XI w. z kościelnych podatków oraz z Kanonikon i Kanioskion. Dochód służył do utrzymania biskupa i jego duchowieństwa, kościołów, ale także dla chorych, biednych, spłacie jeńców wojennych. Pomimo znaczących przywilejów i autorytetu biskupi nie odgrywali roli feudalnych magnatów w przeciwieństwie do swoich odpowiedników politycznych..
- **Archiereus** (ἀρχιερεύς) – najwyższy kapłan, biskup.
- **Pojimen** (Ποιμὴν – „pasterz”) = biskup?
- **Pojmenarchos** (ποιμενάρχης, od ποιμεν – pasterz i αρχική – prawdziwy, pierwszy, właściwy) – religijny i duchowy przywódca wiernych.
- **Proedros** (πρόεδρος) - przełożony miejscowego kleru, uważany za biskupa bez formalnej nominacji,
- **Eksarchos** (ἐξάρχος):
 - metropolita, zastępca patriarchy, posiadał władzę nad biskupami wyznaczonego regionu kościelnego,
 - biskup pomocniczy lub tytularny mianowany ekzarchą nad grupą wiernych, która nie jest jeszcze wystarczająco duża lub wystarczająco zorganizowana, aby stanowić eparchię lub diecezję,
 - kapłan lub diakon wyznaczony przez biskupa jako jego przedstawiciel wykonawczy w różnych dziedzinach administracji diecezjalnej (egzekutorzy wykonawczy zbierali zazwyczaj dochody diecezjalne dla lokalnych biskupów).

Funkcje kościelne niższej rangi:

- **Presbyteros** (πρεσβύτερος) to starszy lub starszy episkopos czyli nadzorca, odnoszący się do urzędu biskupa, ale również do osoby działającej jako nadzorcy. Od II w. urząd biskupa i prezbitera wyraźnie się odróżniły; biskup był rozumiany jako przewodniczący rady prezbiterów, prezbiter otrzymywał tytuł i przywileje od biskupa.
- **Archidiakon** duchowny z uprawnieniami, przekazanymi mu przez biskupa w całości lub w części diecezji, odpowiedzialny m. in. za administrację w ramach archidiakonatu wchodzącego w skład diecezji; urząd często opisany w przenośni, jak w Oculus Episcopi - „oko biskupa”.
- **Diakon** (διάκονος) asystent patriarchy, powoływany przy siedzibach biskupich. Diakoni pełnili funkcje liturgiczne: odczytywali Ewangelię, podawali intencje modlitw, rozdzielali wiernym Eucharystię, a także pomagali biskupowi w udzielaniu sakramentu chrztu oraz spełniali funkcje charytatywne we wspólnocie chrześcijańskiej. Żeńska forma to **diakonissa** (διάκονισσα) urząd przyznawany poprzez specjalne błogosławieństwo i związany zwykle z funkcjami pomocniczymi w liturgii, duszpasterstwem wśród kobiet, przygotowaniem katechumenów oraz działalnością charytatywną. To również grecki tytuł honorowy, odnoszący się do żony diakona, w kościele klasa wyświęconych kobiet, do opieki nad kobietami w społeczeństwie.
- **Chartofylaks** (χαρτοφύλαξ; od χάρτα, "dokument" i φύλαξ "strażnik, opiekun") generalny wikariusz patriarchy, osoba odpowiedzialna za archiwum i kancelarię. Stopniowo, z racji swego urzędu znaczenie, tym Chartophylax z Patriarchą Konstantynopola stał się jednym z najważniejszych urzędników w duchownych, mimo nominalnie niskiej rangi. Pseudo – Kondinos nazywa Wielkiego Chartofylaksa sędzią wszystkich przyczyn i prawą ręką patriarchy. Był depozytariuszem lub opiekunem wszystkich dokumentów (χάρτης), które określiły przyznane prawa lub przywileje kościelne przechowywane w mapofylakeionie (archiwum). Ponadto chartofylaks przewodził sprawom małżeńskim i był głównym pośrednikiem między duchowieństwem a patriarchą, kontrolującym jego korespondencję i dostęp do niego. Przygotował wszystkie decyzje patriarchy, który je podpisał i zapieczętował; przewodniczył synodom pod nieobecność patriarchy i zapoznał się ze wszystkimi sprawami kościelnymi i cywilnymi, czy to wśród duchowieństwa, mnichów, czy ludu. Od czasów panowania Andronika I do tytułu chartofylaks dodano megas.
- **Oikonomos** oconomus lub oiconomus (οἰκονόμος od oiko- „dom” i -nomos „zasady, prawo”) w znaczeniu „gospodarz” lub skarbnik organizacji; w kościele katolickim (ok. 494 r.) oikonomos to diecezjalny urzędnik ds. finansów.
- **Priest, priestes** (πρεσβύτερος, łac. prezbiter) – kapłan, proboszcz (wg Wulgaty), to osoba uprawniona do wykonywania świętych rytuałów, zwłaszcza jako pośrednik mediacyjny między człowiekiem a Bogiem.

- **Raiktor** (ραίκτωρ – łac. rektor) wysoki urząd dworski i kościelny? w środkowym okresie Cesarstwa Bizantyńskiego prawdopodobnie zarządzający cesarskim pałacem, odgrywał ważną rolę w ceremoniach dworskich za Konstantyna VII. Raiktor mógł być eunuchem albo duchownym, nawet kapłanem.; mógł łączyć funkcję z urzędami: stratopedarches oraz logothetes z genikon;
- **Skeuofylax** (σκευοφύλαξ): - „opiekun naczyń”, zarządzający majątkiem; zazwyczaj sprawowany przez kapłana, osoba której powierzono opiekę świętych naczyń i wyposażenia kościoła lub klasztoru. Skeuofylax odgrywał ważną rolę w liturgii, a obok oikonomosa lub zarządcy, administrował majątkiem danego kościoła lub klasztoru.
Skeuofylax Wielkiego Kościoła, tj. Hagii Sophii - katedralnego kościoła Patriarchatu Konstantynopola, został wyróżniony przez epitet **megas skeuofylax** (μέγας σκευοφύλαξ) był mianowany przez bizantyńskich cesarzy aż do panowania Izaaka I Komnena (1057 -59), a później przywilej przekazano patriarchom; zajmował drugie miejsce w hierarchii administracyjnej, po megas oikonomos.
Tytuł kobiecy to **skeuofylakissa** (σκευοφυλάκισσα).
- **Epeiktēs**, epiktēs (ἐπίκτης) oficjalny tytuł personelu z komesem tou staulou, wspomniany w ceremoniale („Taktyka...”) z IX i X w., był odpowiedzialny za dostarczanie paszy i wody koniom jak również podków, uzd, i siodła. Jego funkcja była prawdopodobnie związana z zarządzaniem cesarskimi stajniami. Trudno określić związek z kościołem.
- **Deutereuon** (δευτερέων – od drugi) – osoba zajmująca drugie miejsce w sądzie kościelnym przy patriarchacie Konstantynopola oraz drugie miejsca w chórze podczas uroczystości religijnych.
- **Annonarios** (ἀνωναρή) odpowiedzialny za organizowanie i utrzymywanie rezerw kościoła.
- **Megas oikonomos** (μέγας οἰκονόμος) – wielki ekonom.
- **Oikonomos** (οικονόμος) – powiernik, zarządca.
- **Ekdikos** (ἐκδικος) – doradca prawny.
- **Ekklesiekdikos** (ἐκκλησιέδικος) – doradca prawny, odpowiedzialny za obronę praw Kościoła.
- **Ekklesiarches** (ἐκκλησιάρχης), - zakrystian, kościelny, urzędnik kościoła odpowiedzialny za wystawianie ksiąg i naczyń liturgicznych, wina i chleba eucharystycznego, zadbanie o odpowiednią liczbę świec i lamp do oświetlenia kościoła; w klasztorach był jednym z wiodących urzędników.
- **Sykkelos** (σύκελλος) – towarzysz życia biskupa, jego duchowy ojciec,
- **Apokrisarios** (ἀποκρισάριος), – przedstawiciel patriarchy,
- **Referendarios** (ῥεφερενδάριος) – reprezentujący interesy episkopatu na cesarskim dworze,
- **Sakellarios** (σακελλαριος) – urzędnik skarbowy, później nadzorujący parafie.
- **Epi ton gonaton** (ἐπί τῶν γονάτων) – sprawujący funkcje protokolarne.
- **Megas sakellarios** (μέγας σακελλαριος) – wielki sakellarios, tu sakelliu (τοῦ σακελλίου),
- **Protekdikos** (πρωτέδικος) – tytuł poświadczony od VII w., sprawował przewodnictwo w ekdikeion przy Hagii Sofii – trybunatu składającego się z grupy kapłanów (ekdikoi, ekklesiekdikoi), prawnik,
- **Protopsaltes** (πρωτοψάλτης) – kantor, główny śpiewak, instruktor odpowiedzialny za chór kościelny i przygotowanie liturgii.
- **Psaltes** – członek chóru kościelnego.
- **Skeuofylax** (σκευοφύλαξ) – opiekun świętych naczyń i współodpowiedzialny za majątek kościoła i klasztoru, odgrywający ważną rolę w liturgii. Skeuofylax Wielkiego Kościoła (Hagii Sofii) był mianowany przez cesarza, nosił tytuł megas skeuofylax (μέγας σκευοφύλαξ) i kierował sekreton; żeńska forma to **skeuophylakissa** (σκευοφυλάκισσα).
- **Gerokomos** (γηροκόμοσ) – szef gerokoimeion (domu starców o których nie mogły dbać rodziny), wysoki urzędnik kościelny.
- **Ek prosopu**, **ek prosou** (ἐκ προσώπου) – przedstawiciel, poseł różnych urzędów, tymczasowy zastępca również kościoła.
- **Episkepites** (ἐπισκεπίτης) – odwiedzający, wizytator?
- **Epi tu koitonos** (ἐπί του κοιτόνος) – odpowiedzialny za sypialnie.
- **Epi tu sekretu** (ἐπί του σεκρέτου) – odpowiedzialny za sekreton (finanse kościoła?).
- **Thyepolos** (θυηπόλος) – może zajmujący się ofiarami, kapłan.
- **Hiereus** (ἱερεύς) – ksiądz, kapłan.
- **Kankellarios** (καγκελλάριος) – wysoki urzędnik w prefekturze, później pełniący skromne funkcje sekretarskie w różnych departamentach w eparchiach, kwesturze, w genikonj i sakelilon, również kościoła..
- **Kathegetes** (καθηγητής) – nauczyciel.
- **Kanstrisios** (κανστρίσιος), kanstresios (κανστρήσιος) – urzędnik w kościele nadzorujący ofiary; w hierarchii między stanowiskami: protonotarios a referendaros.
- **Klerikos** (κληρικός) – duchowny,
- **Kubikularios** (κουβικουλάριος),
- **Kubukleisios** (κουβουκλείσιος) - tytuł honorowy po raz pierwszy wymieniony w roku 787 i często pojawia się na plombach IX-XII w.; prawdopodobnie nie przetrwał XI – XII w. Taktikon z Beneševič wyróżnia dwie grupy kouboukleisioi: kapłanów i diakonów.
- **Kurator** (κουράτωρ) – w Cesarstwie Rzymskim sędzia miejski (curator civitatis), od VI w. nadzorujący posiadłości również kościelne.
- **Leuitēs** (λευίτης).
- **Magistros** (μάγιστρος) - ważny urząd dworski we wczesnym Bizancjum od panowania Leona III był to już tylko tytuł honorowy a później ostatecznie porzucony.
- **Maistor** (μαίστωρ, -ος) (= łac. magistros, mistrz), szef szkoły, nauczyciel kościelnego chóru. **Maistor retorów** to jeden z nauczycieli (didaskaloi) w patriarchalnej szkole w Konstantynopolu.
- **Megas papias** (μέγας πατίας) – był eunuchem, urzędnikiem pałacowym odpowiedzialnym za bezpieczeństwo i utrzymanie budynków pałaców, dysponował kluczami i otwierał bramy; tytuł utworzony za Paleologów przyznawany wyższym arystokratom, wielkim dozorcóm cesarskich pałaców.
- **Myroforos** (μυροφόρος) – odpowiedzialna(-y) za pachnące maści i mirrę. Termin **myroforos** zwykle odnosił się do kobiet, które przyniosły pachnidła do grobu Chrystusa; tytuł używany dla kobiet z pewnymi obowiązkami przy Grobie Pańskim w Jerozolimie (dosł. „nosiicielka mirry).
- **Mystografos** (μυστογράφος) – asystent mystikosa, tajny sekretarz?
- **Nomofylax** (μονοφύλαξ) - funkcję otrzymywali ważni kanonicy – zajmujący się pośrednimi sprawami pomiędzy administracjami cywilnymi i kościelnymi; w XIV w. nomofylax w kościele odpowiadał dikajofylaksowi.
- **Protonotarios** (πρωτονοτάριος) i **Notarios** (νοτάριος),
- **Presbyteros** (πρεσβύτερος – „starszy, czcigodny człowiek”), członek rady starszych, lub senatu, przy biskupie.
Primmikerios (πριμμικήρος) - w administracji kościoła wschodniego tytuł primikerios był przyznawany szefom różnych uczelni, kolegów notarioi i taboularioi, a później także głównym lektorom i kantorom kościoła..
- **Protothronos** (πρωτόθρονος) – pierwszy wśród biskupów metropolitalnych w patriarchacie.
- **Protopapas** (πρωτοπάπας) – przełożony kapłanów kościoła, parafii lub diecezji, kapelan pałacowy?
- **Protopresbyteros** (πρωτοπρεσβύτερος) – przełożony prezbiterów kościoła lub klasztoru.
- **Protosynkellos** (πρωτοσύνκελλος) – główny zastępca biskupa w obowiązkach administracyjnych, jego zaufany lub spowiednik.

- **Hypertimos** (ὑπέριτιμος - „najbardziej zaszczytny”) - tytuł wymieniony XI w. pod koniec kariery otrzymał go Michał Pselos.
- **Hypodiakonos** (ὑποδιάκονος) – subdiakon, urząd został powołany, aby pomagać diakonowi w wykonywaniu jego obowiązków liturgicznych a zwłaszcza nadzorowanie drzwi przy wyjściu katechumenów; przed święceniem eucharystycznym był odpowiedzialny za przygotowanie naczyń świętych, oświetlenie ołtarzy i pomaganie kapłanom itd.

Funkcje klasztorne:

- **Abbas** (ἀββᾶς – „ojciec”) - opat, kościelny tytuł przełożonego męskiego klasztoru, również tytuł honorowy duchownego, który w rzeczywistości nie był głową klasztoru. Przełożona zakonu żeńskiego to **abbatissa** (ἀββατισσα) - ksienu.
- **Afypnistes** (ἀφυπιστής).
- **Archimandrites** (ἀρχιμανδριτής) - wyznaczony do nadzorowania kilku opatów i klasztorów, lub opat szczególnie wielkiego i ważnego klasztoru. Termin pochodzi od gr. αρχι, archi- „najwyższy” lub od archont „władca” oraz μάνδρα, mandra oznaczający „ogrodzenie” lub „zagrodę = „klasztor”). Tytuł ten jest powszechnie używany już od V wieku.
- **Ekklesiarches** (ἐκκλησιάρχης) - zakrystianin, urzędnik kościelny, który był odpowiedzialny za przygotowanie kościoła do nabożeństw, ksiąg liturgicznych, naczyń świętych i wina eucharystycznego; był jednym z czołowych urzędników mianowanych przez przełożonego. Z doprowadziły mnichów lub mniszki do śpiewania urzędów, upewniając się, że uklęki lub stanęły we właściwym momencie, poprawnie zareagowały, a żadne części biura nie zostały pominięte. Żeńska forma tytułu to **eklesiarchissa** (ἐκκλησιάρχισσα).
- **Chartofylaks** - χαρτοφύλαξ, od χάρτα, „dokument” i φύλαξ „strażnik, opiekun”) w niektórych klasztorach chartophlax lub, w przypadku klasztorów kobiecych, **chartofylakissa** - mnich lub mniszka odpowiedzialni za bezpieczeństwo i konserwację dokumentów klasztornych oraz nadzorowanie wypożyczonych.
- **Protos** (πρῶτος – „pierwszy”) szef wspólnoty monastycznej, urząd sprawowany przez mnicha, wybieranego spośród członków Iera Epistasia („Św. Administracji”), który działa jako komitet wykonawczy Iera Koinotita („Wspólnoty Świętego”) - organie Athos składający się z przedstawicieli każdego z klasztorów Athonite - autonomicznej republiki monastycznej - sprawuje pewne uprawnienia kościelne, bierze udział w patriarchalnych synodach i ma prawo do potwierdzenia i odwoływania opatów, za zgodą patriarchę Konstantynopola, którego jurysdykcji podlega. W przeszłości, protos posiadał uprawnienia do wyświęcenia (cheirotomia) księży.
- **Hegoumenos**, hegumen lub igumen (ἡγούμενος) „ten, który jest odpowiedzialny za”, „lider” – przeor, to tytuł przełożonego klasztoru w prawosławnych i katolickich kościołach wschodnich, podobny do tytułu opata. Przełożoną klasztoru żeńskiego zwano **hegumenia** lub **ihumenia** (ἡγουμένη).
- **Monachos** (μοναχός) monache (μοναχή), to osoba, która poświęciła się realizowaniu praktyk religijnych lub ascetycznych, zamieszkująca samodzielnie lub z dowolną liczbą innych mnichów. Mnich to osoba, która zdecydowała się poświęcić swoje życie służbie wszystkich innych istot żywych, albo ascezie, dobrowolnie zdecydował się opuścić główny nurt społeczeństwa i żyć w modlitwie i kontemplacji (eremita lub pustelnik). Pierwsi pustelnicy (anachoreci) pojawili się w III w. na terenach Egiptu i Palestyny.
- **Hieromonachos** (ἱερομόναχος), wyświęcony mnich,
- **Monotropos** (μονότροπος) – mnich.
- **Kategetes** (καθηγητής) – nauczyciel.
- **Kalliotos** (καλλιότης) – pustelnik.
- **Cenobiarch, koinobiarchos** (Κοινοβιαρχος) – Grupę mnichów żyjących we wspólnocie monastycznej określano terminem cenobium, przymiotnik κοινοβιακός wywodzi się od: koinos (κοινός), „wspólne” i bios (βίος), „życie”.
- **Proestos** (προεστός).
- **Kathegumenos** (κατηγούμενος).
- **Domestikos** (δομέστικος) - szef grupy związanej z rytuałem kościoła, prowadził śpiew i aklamacje przed cesarzem i patriarchą.
- **Deuteros** (δεύτερος) lub deuteron (δέυτερον).
- **Kanonarches** (κανονάρχης), - odpowiedzialni za prowadzenie chóru.
- **Oinochoos** (οἰνοχόος) – szafarz wina.
- **Triteuon** (τριεύον).
- **Taksiarches** (ταξιάρχης),
- **Typikares** (τυπικάρης).
- **Epitropos** (ἐπίτροπος) – szafarz oraz nadzorca nieruchomości, odpowiedzialny za nabywanie zapasów oraz sprzedaż nadwyżek produktów rolnych.
- **Epistemonarchos** – dbał o dobre zachowanie zarówno podczas, jak i po nabożeństwach oraz w refektarzu.
- **Trapezarius, l.m. trapezarios** - zajmował się eliminowaniem bezczynnych rozmów w refektarzu, usadzał gości przy stole, zgłaszał nieobecności oraz odpowiadał za indywidualną dystrybucję żywności i napojów wysyłanych z kuchni.
- **Skeufylaks** (σκευοφύλαξ) - był w klasztorze mnichem lub mniszką (**skeuphylakissa** - σκευοφυλάκισσα), którym powierzono odpowiedzialność za święte naczynia i wyposażenie. Skeuphylakissa z kecharitomene nadzorowała także produkcję świec woskowych.
- **Charistikarea** (χαριστικαρέα) – żeńska funkcja klasztorna?
- **Gerokomissa** (γυροκομήσα) – żeńska funkcja klasztorna?

Instytucje charytatywne:

Pierwsze szpitale były zakładami wielofunkcyjnymi, przeznaczonymi zarówno dla chorych, podróżnych, ubogich, starców oraz dla sierot i podrzytków. Wzorem organizacji pierwszych szpitali była stworzona przez Bazylego Wielkiego w 368 r. w Cezarei instytucja zwana basilią, w której opiekę znajdowali podróżni, ubodzy i chorzy, ponadto była tam szkoła dla sierot i podrzytków pozostawianych w specjalnych marmurowych muszlach (conchae) przy kościołach. Z czasem, zależnie od funkcji, jaką miały pełnić, szpitale przybierały różne nazwy. Były więc: przytulki dla niemowląt (**brechotrofeia**), przytulki dla sierot (ὄρφανοτροφεία - **orfanotrofeia**), szpitale dla chorych (νοσοκομεία - **nosokomeia**), schroniska dla podróżnych (ξενοδοχεία - **ksenodocheia**), przytulki dla starców (γηροτροφεία - **gerotrofeia**, γηροβοσκία - gerobaskia), przytulki dla ubogich (**ptochotrofeia**), zakłady dla trędowatych (λεπροσάρια - **leprozoria**), nieuleczalnie chorych (**agrinia**), a nawet dla panien i wdów (**parthenocomia**), kalek (**lobotrofeia**), obłąkanych i pokutnic.

- **Orfanotrofos** (ὄρφανοτρόφος) był bizantyńskim tytułem przełożonego, kuratora i kustosa sierocińca (ὄρφανοτροφεῖον, orfanotrofeion) zwłaszcza najważniejszego z nich, Cesarskiego Sierocińca w Konstantynopolu IV – XIII w.) - stanowisko o szczególnym znaczeniu, zaliczanym do starszych ministrów państwa bizantyńskiego. W wiekach IX-XI rola orfanotrofosy wydaje się być ograniczona do cesarskiego sierocińca w stolicy, podczas gdy na prowincji fundacje charytatywne były pod nadzorem dwóch innych urzędników, **sakelliou chartularios tou** i **kourator megas**. Orfanotrofos był odpowiedzialny za swoich podopiecznych i zarządcą ich majątku aż do 20 roku; w przypadku niewłaściwego administrowania był odpowiedzialny przed patriarchą miasta.

Zgodnie z „De ceremoniis” (X w.) orfanotrofos miał podporządkowanych urzędników:

- **chartoularioi tou oikou** (χαρτουλᾶριοι τοῦ οἴκου) - sekretarze domu,
- **chartoularioi tou hosiou** (χαρτουλᾶριοι τοῦ ὁσίου) - sekretarzy świętego miejsca,
- **arkarios** (ἀρκάριος) - skarbnik najwyraźniej wspólny dla obu zakładów.

- **kouratores** (κουράτορες) - kuratorów z nieokreśloną funkcją, chyba administrowania instytucjami powiązanymi. Według „Taktikonu Uspienskiego” (z około 842/3 r.) orfanotrofos posiadał wysoką rangę patrikiosa, w hierarchii urzędów na 37. miejscu, zaraz po chartularius tou vestiariou. Za Paleologów orfanotrofos został przekształcony w urząd fiskalny.
- **Adelfia** (ἀδελφία - bracia). Eprozorium św. Zotikosa położonego na wzgórzu poniżej Galatai prawdopodobnie prowadzili mnisi - lekarze specjaliści, którzy sprawowali opiekę nad więźniami albo trędowatymi pod ich opieką. Szpital dla ofiar dżumy nazywano **pestiferorum ksenodocheion** (=pensjonat dla nosicieli plag), zakład dla trędowatych to leprozorium.
- **Gerokomos** (γηρωκόμος, γηρωκόμω) - odpowiedzialny za nadzór nad domami opieki nad osobami straszonymi - gerokoimeion (γηροκομείον). Nadzorujący znani byli również pod nazwami: **gerokomos**, **gerokomikos** i **gerontokomos**.
- **Gerotrofos** (γηροτρόφος, γηροτρόφω) opiekun starszych - był bardzo szanowaną osobą, której pracę nadzorował biskup, a corocznie sam cesarz.
- **Ksenodochos** (ξενόδοχος ξενόδοχω) był szefem i odpowiedzialnym za administrację **ksenodocheion** lub ksenon. i zwykle działał pod nadzorem miejscowego biskupa. Ksenodocheion lub ksenodoch(e)ion (ξενοδοχείον to miejsce dla obcych, zajazd, pensjonat) był rodzajem schroniska lub szpitala dla podróżnych, zwykle specjalnie dla obcokrajowców lub pielgrzymów, ale termin ten może odnosić się ogólnie do instytucji charytatywnych.
- **Ksenon** (ξένωνος - ksenonos) to urzędnik odpowiedzialny za szpitale. Bizantyńskie ksenones, szpitale i miejsca opieki nad chorymi powstawały w IV wieku, a ich upadek nastąpił w XV wieku, tuż przed zajęciem przez Turków Konstantynopola. Znane były czasami z wyrafinowanego wyposażenia medycznego, np. szpital św. Samsona, ufundowany przez Justyniana Wielkiego, położony pomiędzy kościołem św. Ireny a Hagią Sofią specjalizował się w pielęgnacji oczu i operacjach. Najśłynniejszym pomnikiem medycyny bizantyńskiej był szpital Pantokratora (Wszchemogącego Zbawiciela). Ksenones finansowane były ze środków kościelnych, darczyńców i cesarza jak na to wskazuje tytuł cesarski ksenon na jednej z pieczęci.
- **Nosokomos** (νοσοκόμος) – ten, który opiekuje się chorymi.

Tytuły i urzędy na plombach bizantyńskich.

Uwaga: Listę sporządzono głównie w oparciu o wykaz pieczęci Dumbarton Oaka. Podział na tytuły honoryfikacyjne i urzędy jest dyskusyjny. Lista zawiera tylko orientacyjny czas emisji plomb z podanym tytułem lub urzędem (np. 6/10 – tj. od VI do X wieku). Zestawienie tytułów i urzędów na plombach nie wyczerpuje wszystkich, (dalsze można znaleźć na stronie „Prosopography of the Byzantine World”).

Sławomir Falek (email: sfalek@wp.pl)

Tytuły:	<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>	<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>	<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>		
• Anthypatos	ἀνθυπάτω	6/11	• Imperial sakellarios	βασιλικῶ σακελλαρίω	10/11	• Protokensor	προτοκένσωρι	11
• Apo eparchon	ἀπό ἐπάρχων	7/8	• Imperial silentarios	βασιλικῶ σιλενταρίω	7/9	• Protoproedros	πρωτοπροεδρῶ, ἈΑΕΔΡ	11/12
• Apo hypaton	ἀπό ὑπάτων	6/8	• Imperial spatharios	βασιλικῶ σπαθαρίω	6/10	• Protosebastos	πρωτοσεβαστῶ	11
• Archont	ἀρχοντος	6/11	• Imperial spatharokandidatos	βασιλικῶ σπαθαροκανδιδάτω	9/11	• Protospatharios	πρωτοσπαθαρίω	8/11
• Augustes	-		• Imperial strator	βασιλικῶ στρατόρι	9/10	• Protosynkellos	πρωτοσυγκελλῶν	11
• Autokrator	αυτοκράτωρ	10/11	• Imperial vestitor	βασιλικῶ βεστήτωρι	8/10	• Protovestarche	πρωτοβεστάρχη	11
• Cesar	καίσαρι	8/11	• Kandidatos	κανδιδάτου	6/8	• Protovestis	πρωτοβέστη	11/12
• Dekurion	δεκουρίωνος	6/7	• Kensor	κένσωρη	10/11	• Sakellarios	σακελλαρίω	7/11
• Despotes	δεσπότη	11/12	• Koubikoularios	κουβουκλισηῶ	6/12	• Scholastikos	σχολαστικῶ	5/7
• Dishypatos	δημηκτεῖ	10	• Kouboukleisios	κουβουκλισηῶ	10/12	• Sebastophoros	σεβαστοφόρος	11
• Hypatikos	ὑπατικῶ	6/7	• Kouropalates	κουροπαλάτι	11/12	• Sebastos	σεβαστῶ	11/13
• Hypatos	ὑπάτου, ὑπάτω	7/11	• Magistros	μάγιστρος	7/12	• Sebastohypertatos	σεβαστοῦπέρτατον	12/13
• Hypatos tou areotikon	ὑπάτου τοῦ ἀερικῶ		• Mandatoi	-		• Silentiarios	σιλενταρίω	6/8
• Hypertimos	ὑπερτίμου, ὑπέρτιμον	11/13	• Mandator	μανδάτωρικῶν	11	• Spatharios	σπαθαρίω	6/11
• Illoustrios	ἰλλουστρίου	6/11	• Mystographos	μυστογράφω	10/11	• Spatharokandidatos	σπαθαροκανδιδάτω	10/11
• Imperial kandidatos	βασιλικῶ κανδιδάτω	9/11	• Mystolektes	μυστολέκτη	11	• Spatharokoubikoularios	σπαθαροκουβηκουλαρίω	11
• Imperial kensor	βασιλικῶ κένσωρι	7/9	• Nobelissimos	νοβελισσῶ	11/12	• Stratelates	στρατηλάτῃ	6/11
• Imperial koubikoularios	βασιλικῶ κουβικουλαρίω	6/11	• Ostiarios	όστιαρίω	10/11	• Synkellos	συγκέλοις	9/12
• Imperial mandator	βασιλικῶ μανδάτωρι	7/9	• Patrikios	πατρικῶ	7/11	• Vestarches	βεστάρχη	10/11
• Imperial protospatharios	βασιλικῶ πρωτοσπαθαρίω	9/11	• Praipositos	πραϊποσίτω	6/11	• Vestis	βέστη	10/11
			• Primikerios	πριμικηρίω	10/11	• Vestitor	βεστίτωρι	6/10
			• Proedros	προεδρῶ, προέδρου	8/12			
Urzędy:	<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>	<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>	<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>		
• A sabanis	ασαβάνι	6/7	• Basileopator	βασιλεοπάτωρι	10/11	• Diakonos	-	
• Abydetikos	ἀβυδητικῶ	8/9	• Bishop	ἐπισκόπου	6/13	• Dikaiophylax	δικαιοφύλακι	11
• Abydikos	ἀβυδικῶ	8/10	• Boullotetos	βουλλωτητον, βουλλωτῃ	11	• Dioiketes	δικαιτῃ	7/11
• Admissionalis	ἀδημισσιουνόλῃ	11	• Charistikarios	χαριστικηρίω	6/11	• Discussor	discussor	6/7
• Agoranomos	ἀγορανόμου	3/5	• Chartophylax	χαρτοφύλαξ	6/13	• Domestikos	δομειστικῶ	6/11
• Akolouthos	ἀκολούθου	11/12	• Chartoularios	χαρτουλαρίω	6/11	• Domestikos ton Scholon	δομειστικῶ τῶν σχολῶν	7/11
• Anagnostes	ἀναγνώστου	11/12	• Chartoularios of the archives	χαρτουλαρίω τῆς ἀρκλας	10/11	• Doux, Duc	δοῦκι, δοῦκα	9/13
• Anagrapheus	ἀναγραφεῖ	10/11	• Chartoularios of the dromos	χαρτουλαρίω δρόμου	9/11	• Doux of the fleet	δοῦκός τοῦ στόλου	11
• Antigrapheus	ἀντιγραφεῖ	11/12	• Chartoularios of the genikon logothesion	χαρτουλαρίω τοῦ γενικῶ λογοθεσίου	9/11	• Droungarios	δρουγγαρίω	6/10
• Apokrisarios	ἀποκρισαρίου	6/7	• Chartoularios of the Great Orphanotropheion	χαρτουλαρίω τοῦ ὄρφανωτροφείου	11	• Ergasteriarches	ἐργαστηριάρχου	7
• Archbishop	ἀρχιεπισκόπου, πατριάρχης	7/15	• Chartoularios of the oxys dromos	χαρτουλαρίω τοῦ ὄξειου δρόμου	10	• Ek prosopou	ἐκ προσώπου	9/11
• Archdeacon	ἀρχidiaκόνου	7/11	• Chartoularios of the stratiotikon ogothesion	χαρτουλαρίω τοῦ στρατιωτικῶ λογοθεσίου	8/11	• Ekdikos	ἐκδίκου	6/9
• Archegetes	ἀρχηγῆτῃ	11	• Chiliarches	χιλιάρχου	11	• Ekdikos tes poleos	ἐκδίκου τῆς πόλεως	6/9
• Archimandrite	ἀρχιμαντρίτου	10/12	• Chrysepsetes	χρυσευπητῆς	11	• Ekklesiarches	ἐκκλησιάρχου	12
• Archont	ἀρχοντι	7/11	• Chrysteles	χρυσωτελεῖ	10/11	• Emperor	δεσπότη, despotes	9/13
• Archont ton archont	ἀρχων τῶν ἀρχόντων	11/12	• Cleric	κληρικῶ	10/13	• Empress	αὐγοῦστα	9/13?
• Archont tou blatiou	ἀρχοντι τοῦ βλαττίου	8	• Deacon	διακόνου	6/11	• Eparch	ἐπάρχου	6/11
• Argyroprates	ἀργυροπράτου	6/9	• Dekanos	δεκανῶ	6	• Eparch of the City	ἐπάρχου Πόλεως	6/9
• Arkarios	ἀρκαρίου	6/7	• Demarchos	δημάρχου	11	• Ephoros	ἐφόρου	11
• Artoklines	ἀρτοκλίνῃ	9/11	• Despotes	δεσπότη	9/13	• epi tes megales hetairias	ἐπι τῆς μεγάλης ἑτερ(ε)ίας	10/11
• Asekretis	ἀσηκρητῆς	4/11						
• Augoustalios	αὐγουσταλίω	11						
• Autokrator	αὐτοκράτωρ	10/11						
• Bibliophylax?	βιβλιοφύλαξ?	8...						
• Basileus	βασίλεις αὐτοκράτωρ	10/13						
• Basilikos	βασιλικῶ	10/11						

• <i>epi tes trapezes</i> <i>ἐπὶ τῆς τραπέζιτου</i> 11	• <i>Imperial protonotarios</i> <i>βασιλικῶ πρωτονοταρίῳ</i> 10/11	• <i>Patriarchal chartouliarios</i> -
• <i>epi tes oikeiakas trapezes</i> <i>ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς Αὐγούστης</i> 11	• <i>Imperial semeiophoros</i> <i>βασιλικῶ σημοφόρῳ</i> 10/11	• <i>Patriarchal notarios</i> <i>πατριαρχικῶ νοταρίῳ</i> 10/11
• <i>epi ton agelon</i> <i>ἐπὶ τῶν ἀγγελῶν</i> 10/11	• <i>Imperial subdeacon</i> <i>βασιλικῶ ὑποδιακόνῳ</i> 10/11	• <i>Pateres</i> - 9/11
• <i>epi ton barbaron</i> <i>ἐπὶ τῶν βαρβάρων</i> 9/10	• <i>Krites</i> <i>κριτῆ</i> 10/11	• <i>Pater tes poleos</i> <i>πατήρ τῆς πόλεως</i> 10
• <i>epi ton deeseon</i> <i>ἐπὶ τῶν (των) δεήσεων</i> 9/11	• <i>Krinontos</i> <i>κρίνοντος</i> 10/11	• <i>Phorologos</i> <i>φορολόγῳ</i> 10
• <i>epi ton eidikou</i> <i>ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ</i> 11	• <i>Krites Velum</i> <i>κριτῆς τοῦ βήλου</i> 10/11	• <i>Phylax</i> <i>φύλακι</i> 10/12
• <i>epi tou eidikou logou</i> <i>ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ λόγου</i> 11	• <i>Krites Hippodrome</i> <i>κριτῆς ἐπὶ τοῦ Ἰπποδρόμου</i> 10/11	• <i>Pinkernes</i> <i>πιγκέρνη</i> 11/13
• <i>epi tou Chrysotriklinou</i> <i>ἐπὶ τοῦ Χρυσοτρικλίνου</i> 9/11	• <i>Kanikleios</i> <i>ἐπὶ τοῦ κανικλείου</i> 10/12	• <i>Praefectus praetorio</i> <i>praefecti pretorio</i> 6
• <i>epi ton kanikleiou</i> <i>ἐπὶ τοῦ κανικλείου</i> 11/12	• <i>Kankellarios</i> <i>καγκελλάριῳ</i> 7/11	• <i>Praipositos epi tou kointonos</i> <i>πραιποσίτῳ ἐπὶ τοῦ κοιτόνου</i> 11
• <i>epi tou kaitonos</i> <i>ἐπὶ τοῦ κοιτόνου</i> 10/11	• <i>Kanstrisios</i> <i>κανστρισίῳ</i> 10/11	• <i>Praitor</i> <i>πραίτορι</i> 6/12
• <i>epi tou Lamprou</i> <i>ἐπὶ τοῦ Λαμπροῦ</i> 11	• <i>Katepano</i> <i>κατεπάνω</i> 9/11	• <i>Priest</i> <i>πρεσβυτέρῳ</i> 6/12
• <i>epi tou mangliou</i> <i>ἐπὶ τοῦ μαγγαλιῶ</i> 10/11	• <i>Kastrophyllax</i> <i>καστοφύλακα, καστροφύλαξ</i> 10/11	• <i>Primikerios tes kortes</i> <i>πριμικυρίου τῆς κόρτης</i> 11
• <i>epi ton oikeiakon</i> <i>ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν</i> 9/10	• <i>Kentarchos</i> <i>κένταρχος</i> 10	• <i>Primikerios</i> <i>πριμικηρίου, πριμικηρίῳ</i> 9/11
• <i>epi tou oikeakiu vestiariou</i> <i>ἐπὶ τοῦ οἰκειακοῦ βεστιαρίου</i> 10/11	• <i>Kephale</i> -	• <i>Proedros</i> <i>προεδρῶν, προέδρου</i> 8/12
• <i>epi tou oikonomou</i> <i>ἐπὶ τοῦ οἰκονόμου</i> 10/11	• <i>Kleisouriarques</i> <i>κλισουριάρχη</i> 9/11	• <i>Proestotos</i> <i>προεστότι</i> 10/11
• <i>epi tou Pantheou</i> <i>ἐπὶ τοῦ Πανθέου</i> 10/11	• <i>Komes</i> <i>κόμητι, κόμιτι</i> 7/11	• <i>Pronoetes</i> <i>προνοητῆς</i> 6?/12?
• <i>epi tou patriarchikou sekretou</i> <i>ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ σεκρέτου</i> 11/12	• <i>Komes of the imperial stables</i> <i>κόμιτι τῶν βασιλικῶν σταύλων</i> 8	• <i>Pronoetai tou demosioi</i> <i>προνοηταὶ τοῦ δημοσίου</i>
• <i>epi tou sakelliou</i> <i>ἐπὶ τοῦ σακελλίου</i> 10/11	• <i>Komes tes kortes</i> <i>κόμιτι τῆς κόρτης</i> 7/10	• <i>Protasekretis</i> <i>προτόσηκρητῆς</i> 8
• <i>epi tou sekretou</i> <i>ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ σεκρέτου</i> 11/12	• <i>Komes tou exkoubitou</i> <i>βασιλικοῦ ἐξκουβίτου</i> 6/7	• <i>Protsekretis</i> <i>προτεκδικῶ</i> 9/12
• <i>epi tou stablou</i> <i>ἐπὶ τοῦ στάβλου</i> 11	• <i>Kommerkiarios</i> <i>κουμερκιαρίῳ, comm's</i> 7/11	• <i>Protektor</i> <i>προτήκτωρ, protictoros</i> 6/7
• <i>epi tou stratou</i> <i>ἐπὶ τοῦ στρατοῦ</i> 13/14	• <i>Kornikoularios</i> <i>κορνικουλαρίου</i> 6	• <i>Proteuon (nr. Chersonu)</i> <i>προτεῦοντι</i> 10/11
• <i>epi tou vestiariou</i> <i>ἐπὶ τοῦ βεστιαρίου</i> 11	• <i>Koubikoularios</i> <i>κουβουκλήσιον</i> 6/11	• <i>Protokankellarios</i> <i>πρωτοκαγκελλάριῳ τοῦ γενικοῦ</i> 11
• <i>epi tes katastaseos</i> <i>ἐπὶ τῆς καταστάσεως</i> 9	• <i>Kourator</i> <i>κουράτορι</i> 6/11	• <i>Protokentarchos</i> <i>πρωτοκένταρχος</i> 9/11
• <i>Eriktes (epictetus)</i> <i>ἐπίκτητῆ, (epictetus)</i> 9/10 (5/6)	• <i>Kyros, Kir</i> <i>κυροῦ</i> 8/11	• <i>Protokourator</i> <i>πρωτοκουράτορι</i> 11
• <i>Episkeptites</i> <i>ἐπισκεπτίτη</i> 9/11	• <i>Libelles</i> <i>λιβελλισίῳ</i> 10/9	• <i>Protokouroupalatos</i> <i>πρωτοκουροπαλάτη</i> 11
• <i>Eroptes</i> <i>ἐποπτῆ</i> 8/11	• <i>Logariastes</i> <i>λογαριαστής</i> 11/12	• <i>Protonobelissimos</i> <i>πρωτονοβελισσίμῳ</i> 11/12
• <i>Eroptes pases tes Dyseos</i> <i>ἐπόπτῆ πάσης τῆς Δύσεως</i> 10/11	• <i>Logariastes of the grand kouratorik(i)on</i> <i>λογαριαστής τοῦ μεγάλου κουρατορικίου</i> 11	• <i>Protonobelissimohypertatos</i> <i>πρωτονοβελισσιμοῦπερτάτου</i> 12
• <i>Eukleestatos</i> <i>εὐκλεεστάτου</i> 7	• <i>Logothete of the sekreta</i> <i>λογοθέτης τῶν σεκρέτων</i> 12/13	• <i>Protonotarios</i> <i>πρωτονοτάριος</i> 7/11
• <i>Exaktor</i> <i>ἐξάκτωρι</i> 10/11	• <i>Logothetes</i> <i>λογοθέτου</i> 7/11	• <i>Protopraitor</i> <i>πρωτοπραίτορι</i> 11/12
• <i>Exarch</i> <i>ἐξάρχῳ, ἐξάρχος</i> 6/10, 13	• <i>logothetes ton agelon</i> <i>λογοθέτῆ τῶν ἀγγελῶν</i> 8/10	• <i>Protopriest</i> <i>πρωτοπαπά</i> 10/11
• <i>Exisotes</i> <i>ἐξισωτῆ</i> 11/12	• <i>Logothetes ton oikeiakon</i> -	• <i>Protopsaltes</i> <i>πρωτοψάλτης</i> 11/12
• <i>Exkoubitor</i> <i>ἐξκουβίτορος</i> 6/9	• <i>Logothetes ton hydatod</i> <i>λογοθέτου τῶν ὑδάτων</i> 11	• <i>Protos</i> <i>πρώτου, πρώτῳ</i> 7/12
• <i>Exousiastes</i> <i>ἐξουσιαστή</i> 11	• <i>Logothetes tou dromou</i> <i>λογοθέτῆ τοῦ δρόμου</i> 9/11	• <i>Protostrator</i> <i>πρωτοστράτορι</i> 10
• <i>Expraefectus</i> <i>praefecctori</i> 7	• <i>Logothetes tou genikou</i> -	• <i>Provestiarios</i> <i>πρωτοβεστιαρίῳ</i> 9/11
• <i>General Kommerkiarios</i> <i>γενικοῦ κουμερκιαρίου</i> 7/11?	• <i>Logothetes tou stratiotikou</i> <i>λογοθέτου τοῦ σακελλίου</i> 9	• <i>Prochotrophos</i> <i>πτοχοτρόφῳ</i> 7/9
• <i>General logothetes</i> <i>γενικοῦ λογοθέτου</i> 8/9	• <i>Magister</i> <i>μαγίστρω</i> 6/12	• <i>Quaestor(koiaistor)</i> <i>κοιαίστωρ</i> 9/11
• <i>Genikos</i> <i>γενικοῦ</i> 6	• <i>Magister militum</i> <i>magistro militum</i> 6	• <i>Raiktos</i> <i>ραϊκτῶρῆ</i> 9/11
• <i>Gerokomos</i> <i>γερκοκόμῳ</i> 11	• <i>Maistor tes scholeston Kyrikon</i> <i>μαίστωρ τῆς σχολῆς Κυρικῶν</i> 11?	• <i>Referendarios</i> <i>ῥεφενδάρῳ</i> 6/7
• <i>Grand Chartouliarios</i> <i>μεγάλῳ χαρτουλαρίῳ</i> 10/11	• <i>Megas chartophylax</i> <i>μεγάλῳ χαρτοφύλακι</i> 11	• <i>Rural bishop</i> -
• <i>Grand doux</i> <i>μεγάλῳ δουλῆ</i> 11/12	• <i>Megas chartouliarios</i> <i>μεγάλῳ χαρτουλαρίῳ</i> 10/11	• <i>Sakellarios</i> <i>σακελλαρίῳ</i> 6/11
• <i>Grand kourator</i> <i>μεγάλῳ κουράτωρι</i> 9/11	• <i>Megas domestikos</i> <i>μέγας δομestικός</i> 10/11	• <i>Sakellarios of the church</i> <i>σακελλάριος τῆς ... Ἐκκλησίας</i> 11
• <i>Grand kouratorikon</i> <i>μεγάλου κουρατορικίου</i> 10/11	• <i>Megas Doux</i> <i>δουκός μεγάλου</i> 12/13	• <i>Scholarios</i> <i>σχολαρίου</i> 6/7
• <i>Hebdomarios</i> <i>ἑβδομαρίῳ, εὐδομαρίῳ</i> 10/11	• <i>Megas droungarios</i> -	• <i>Skribon</i> <i>σκρίβωνι</i> 6/7
• <i>Hegoumenos</i> <i>ἡγουμένῳ</i> 9/11	• <i>Megas melik</i> <i>μέγας Μελίκης</i> 12	• <i>Skribas</i> <i>σκρίβα</i> 9/11
• <i>Horrearios</i> <i>ὀριαρίῳ</i> 10/11	• <i>Megas logothetes</i> <i>μεγάλου λογοθέτου</i> 13	• <i>Secretary</i> <i>σεκρητικῶ</i> 11
• <i>Hypertimos</i> <i>ὑπέρτιμος</i> 13	• <i>Megas oikonomos</i> <i>μεγάλου οἰκονόμῳ</i> 11/12	• <i>Skeuophylax</i> <i>σκευοφύλακι</i> 9/12
• <i>Hypomimneskon</i> <i>ὑπομιμησκῶν</i> 10/11	• <i>Merarches</i> <i>μεράρχῳ</i> 9/11	• <i>Skrimiarios</i> <i>σκρινιαρίου</i> 6/7
• <i>Hypostrategos</i> <i>ὑποστρατηγῳ</i> 8	• <i>Meizoteros</i> <i>μιζωτέρου</i> 7/9	• <i>Spatharokoubikoularios</i> <i>σπαθαροκουβικουλαρίῳ</i> 10
• <i>Imperial asekretis</i> <i>βασιλικῶ ἀσηκρητῆς</i> 7/9	• <i>Metropolitan</i> <i>μητροπολίτη</i> 6/13	• <i>Strategos</i> <i>στρατηγῶ, στρατηγῶ</i> 7/11
• <i>Imperial balnitor</i> <i>βασιλικῶ βαλνιτορος</i> 8	• <i>Monetarios</i> <i>μονη(ταρίῳ)</i> 9	• <i>Stratitotikos logothetes</i> <i>στρατιωτικῶ λογοθέτου</i> 7/11
• <i>Imperial chartouliarios</i> <i>βασιλικῶ χαρτουλαρίου</i> 7/9	• <i>Moderator</i> <i>μοδεράτωρι</i> 6/11	• <i>Stratopedarches</i> <i>στρατοπεδάρχη</i> 11/12
• <i>Imperial cleric</i> <i>βασιλικῶ κληρικῶ</i> 9/11	• <i>Monk</i> <i>μοναχῶ</i> 6/13	• <i>Strator</i> <i>στράτορος</i> 7
• <i>Imperial deacon</i> <i>βασιλικῶ διακόνῳ</i> 9/11	• <i>Mystikos</i> <i>μυστικοῦ, μυστικῶ</i> 11/13	• <i>Subdeacon</i> <i>ὑποδιακόνῳ</i> 7/11
• <i>Imperial episkeptites</i> <i>βασιλικῶ ἐπισκεπτίτη</i> 9/13	• <i>Mystolektes</i> <i>μυστολέκτη</i> 11/12	• <i>Symponos</i> <i>σύμπονον, σύμπόνω</i> 11
• <i>Imperial ergasteriarches</i> <i>βασιλικῶ ἐργαστηριάρχῳ</i> 7/9	• <i>Nipsistarios</i> <i>νιψιστάρῳ</i>	• <i>Taoullarios</i> <i>ταβουλαρίου</i> 6/7
• <i>Imperial exaktor</i> <i>βασιλικῶ ἐξάκτορος?</i> 6/7	• <i>Nomophylax</i> <i>νομοφύλακι</i> 11/12	• <i>Taxiarches</i> <i>ταξιάρχῳ, ταξιάρχῳ</i> 10/11
• <i>Imperial kommerkiarios</i> <i>βασιλικῶ κουμερκιαρίῳ</i> 9/11	• <i>Notarios</i> <i>νοταρίῳ</i> 7/11	• <i>Teicheiotes</i> <i>τηχεώτης</i> 11
• <i>Imperial kourator</i> <i>βασιλικῶ κουράτωρι</i> 10/11	• <i>Oikistikos</i> <i>οἰκιστικῶ</i> 11	• <i>Teichiotas</i> <i>τειχιώτῆ</i> 11
• <i>Imperial logothetes</i> -	• <i>Oikistikos ton neon orthoseon</i> <i>οἰκιστικῶ τῶν νέων ὀρθώσεων</i> 11	• <i>Thesmiographos</i> <i>θεσμογράφῳ</i> 11
• <i>Imperial notarios</i> <i>βασιλικῶ νοταρίῳ</i> 7/11	• <i>Oikonomos</i> <i>οἰκονόμου</i> 6/11	• <i>Thesmophylax</i> <i>θεσμοφύλακι</i> 10/11
• <i>Imperial ostiarios</i> <i>βασιλικῶ ὀστιαρίῳ</i> 9/11	• <i>Optio</i> <i>οπτιονι</i> 7/9	• <i>Topoteretes</i> <i>τοποτηριτῆ</i> 8/11
• <i>Imperial parakoimomenos</i> <i>βασιλικῶ παρακοιμωμένῳ</i> 7/9	• <i>Orphanotrophos</i> <i>ὄρφανοτρόφῳ</i> 6/11	• <i>Tourmarches</i> <i>τουρμάρχη</i> 8/11
• <i>Imperial primikerios</i> <i>βασιλικῶ πριμικηρίῳ</i> 11	• <i>Ostiarios</i> <i>ὀστιαρίῳ</i> 10/12	• <i>Trakteutes</i> <i>τρακτευτοῦ</i> 6/7
	• <i>Papias</i> <i>παπίας</i> 10/12	• <i>Vestiarios</i> <i>βεστιαρίου</i> 7/11
	• <i>Parakoimomenos</i> <i>παρακοιμωμένῳ</i> 9/11	• <i>Vestariotes</i> <i>βεστιαρίτη</i> 11
	• <i>Paraphylax</i> <i>παραφύλακι</i> 7/9	• <i>Vikarios</i> <i>βικαρίου</i> 6/7
	• <i>Parathalassites</i> <i>παραθαλασσίτου</i> 11	• <i>Xenodochos</i> <i>ξενοδοχοῦ</i> 8/11
		• <i>Zygostates</i> <i>ζυγοστάτου</i>

Wiele z kobiet utrzymywało korespondencję pieczętując ją tytułami i godnościami:

<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>	<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>	<u>przykład inskrypcji na plombach</u>	<u>wiek</u>
• Autokratorissa <i>αὐτοκρατόρισα</i>	12/14	• Charistikarea <i>χαριστικαρέα</i>	11/12	• Hegoumene (kyria) <i>ἡγουμένη (κυρία)</i>	6/11
• Anthypatissa <i>ἀνθυπατίσση</i>	9	• Chartophylakissa		• Kouropalatisa, <i>κουροπαλατίσση</i>	11/12
• Archontissa <i>ἀρχοντίσση</i>	11/12	• Domestikissa <i>δομestικίσση</i>	11	• Kaisarissa <i>καισαρίσσης</i>	12
• Asekretissa <i>ἀσηκρητίσσης</i>	11	• Doukissa <i>δουκίσση</i>	11	• Katepanissa <i>κατεπανίσση</i>	11
• Basilissa <i>βασίλισσα</i>	11/12	• Gerkomissa <i>γερκομήσα, γερκοκόμισσα</i>	11/12		

• Kritaina	κριταίνης	11	• Porphyrogenetos	πορφυρογέννητος	12	• Skeuophylakissa	σκευοφυλάκισσα	9/12
• Kanikline	κανικλίνη	11	• Proedrissa	προεδρήσση	11	• Spatharissa	σπαθαρέας	9/11
	(zona epi tou kanikleiou)		• Protokouropalatissa	προτοκουροπαλατίσση	11	• Strategissa	στρατηγίσση	10/11
• Kaisarissa	καισαρίσσης	12	• Protospatharissa, protospatharea	πρωτοσπαθαρίσση, πρωτοσπαθαρέα	9/11	• Topoterissa	τοποτηρητίσση	11
• Komitissa?			• Protoproedrissa	πρωτοπροεδρίσση	9/11	• Upatissa	υπατίσση	
• Magistrissa	μαγιστρίσση	10/11		πρωτοπροεδρίσση	11	• Vestarechissa, Vestarchissa	βεστάρχησσα	11
• Monach, Nun	μοναχή	11/12	• Protovestiarissa	πρωτοβεστιάρισση	11	• Gegonua (byla) Vestarichissa	γεγονία βεστάρχησσα	11
• Mystographissa	μυστογραφίσση	10/11	• Protovestiarisa	πρωτοβεστιάρις	11/12		βεστίγη	11
• Nympe	νυμφη		• Sebastokratorissa	σεβαστοκρατορίσση	12	• Vestena	βεστίγη	11
• Patrikia	πατρική, πατρικίας, πατρικής	6/11		σεβαστοκρατορίσσης	12	• Manglabitissa	μαγ[γ]λαβίτίσση	
• Patrikia Zoste	ζόστῆ πατρικίας, ζόστῆ	9/10	• Sebaste	σεβαστής	11/12	• Piste Regena	πιστή ρήγενα	12.0
• Porphyrophye	πορφυροφυῆ	12				(Wierna kólowa)		